Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat. hinnaga põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Usaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

		„Tõusv. Noor."	„Eesti Talunga"
1 kuu	Kr. 0.65		
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20	Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30	„ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20	„ 7.75

Tellimisi võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veeru mm.
Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul.
Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 2-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 121. Paides, teisnädalal 19. oktoobril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Linaturg ümberkorraldamisele

Lina väljavedu ühe keskuse kätte. — Asutatake linahinna reguleerimise fond.

Ka nahkade ja lambavilla turustamise alal oodata uusi korraldusi.

Eile oli Peaminister K. Eenpalu juures tema juhatusel nõupidamine lina wäljaweo korraldamise asjus. Peale Peaministri sellest nõupidamisest wõtsid osa põllutööminister A. Tupits, majandusminister L. Sepp, Põllutöökoja esimees A. Jürima-Põllutöökoja direktor T. Kind, põllumajandusosakonna direktor K. Liidak ja Põllutööministeeriumi linaasjanduse eriteadlane J. Ritslaid.

Samal nõupidamisel tuli kõne alla ka naha wäljaweo ümberkorraldamine ja ühtlasi ka lambawilla turustamise küsimus. Wabariigi Walitsus oma deklaratsioonis märkis, et ta tahab juba eelseiswal sügisel tegelikke samme astuda meie lina ja nahkade ekspordi uutele alustele wiimiseks.

Nüüd on algamas nende kawatsuste ellurakendamine.

Nõupidamisel põllutööminister A. Tupits andis üksikasjalise ülewaate kõigi kõnesolewate küsimuste kohta.

Pikemate mõttewahetuste järele, kus kõik osawõtjad oma seisukohti esile tõid, jõuti üksmeelsele arwamisele, et

meie lina wäljawedu tuleks tsentraliseerida ühe keskuse kätte, mis töötaks ühistegelisel alusel.

Selleks töötatakse wälja ja esitatakse Riigikogule seaduseelnõu, mis annab Wabariigi Walitsusele õiguse niisugust keskust ellu kutsuda. Ühtlasi asutatakse ka

linahinna reguleerimise fond,

mille abil loodetakse wälismaalt lina eest saadawat hinda hoida aastate kestel teatud püsiwal tasemel. Sellejuures märgiti aga üksmeelselt, et meie peame katsuma hoida püsiwal tasemel eeskätt oma wõihinda. Ja kuna see nõuab suuri summasid, siis riigikassa omalt poolt ei suudaks suuri ohwreid kanda linahinna kindlustamiseks, waid eeskätt tuleb katsuda reguleerida wälismaalt saadawat hinda püsiwamale tasemele.

Nahkade sisewedu on juba praegu reguleeritud lubadega. Nõupidamisel leiti, et ka

nahkade wäljawedu oleks tarwis tsentraliseerida

selleks, et tõsta wäljaweetawate nahkade kwaliteeti ja saawutada nende eest wälismaalt paremat hinda. Põllutööministeeriumis töötatakse wälja wastaw seaduseelnõu, mis esitatakse rahwaesindusele. Lõpuks arutati

lambawilla turustamise küsimust.

Leiti, et ka sel alal tuleb maksma panna tarwilikud korraldused. See aitaks kaasa, et meie kodumaa riidetööstused tarwitaksid eeskätt omamaa lambawilla nii palju, kui seda meie maa suudab anda.

Põllutööminister A. Tupits oma pikemas ettekandes meie linakaswatusest ja lina turustamise praegusest olukorrast märkis

senise lina turustamise korra puudustena,

et meie ei saa Eesti lina eest wälismaalt wõimalikku kõrgemat hinda kätte, kuna müük toimub killustatult — mitme eksportöri kaudu. Ja eriti praegu, kus turg waikne, killustatud pakkumine wiib linahindade allasurumisele wälisturul.

Meie linaasjanduse ümberkorraldamist nõuab eriti tungiwalt see asjaolu,

et meie linaturg on aastate wiisi äärmiselt kõikuw olnud —

kord on linahinnad kõrged, siis äkki madalad. Niisugune ebakindlus mõjub pidurdawalt meie linakaswatuse ja linatööstuse arengule, põllumees kui lina tootja peab aga ette wõima kindlalt arwestada, kui palju ta peab teatud ainet produtseerima ja mida ta selle eest kindlasti wõib saada.

Nii on ikka enam jõutud arwamisele, et ainult linamüügi tsentraliseerimisega on wõimalik

hinda wälisturul tõsta.

Wõimaliku parema hinna saamine on tähtis nii rahwamajanduse kui ka põllumehe seisukohalt. Teiseks, tsentraliseeritud müügikorraldus lubaks lina kokkuostu korraldada

kindlate standardsortide alusel.

Wiimasel ajal on Põllutööministeerium küll kindlaks määranud lina standardsordid, kuid ilmneb, et niipea kui hinnad wälisturul näitawad tõusutendentsi, siis eksportörid ei hoia kokkuostul neist sortidest kinni ja ostawad wastu ka halwasti haritud lina. Niisuguse lina eksporteerimine rikub aga meie lina head nime.

Tsentraliseeritud müügikorraldus wõimaldaks arendada ka meie

linaharimise mehhaniseerimist.

Praegu ei ole kerge leida linaharijaid, sest seda tööd põlatakse raskeks ja mustaks, mida ta ka tõepoolest on. Linaharimine tuleb ümber korraldada, see tuleb teostada wabrikus, nagu see sünnib ka wälismail. Keegi ei riskeeri inwesteerida oma raha niisugustesse ettewõtteisse, kui linaturg on iga aasta wäga kõikuw. See wõib tuua ettewõtjaile ränka kahju. Tsentraliseerimine annaks kindluse edaspidise suhtes ja tulewikus wõiks mehhaniseeritud linatööstuste asutamine areneda, kus harimine parem kui käsitsi.

Tsentraliseerimine wõimaldaks

stabiliseerida lina külwipinda,

mis praegu äärmiselt kõikuw, ja aitaks tõsta lina-saake. Eriteadlaste arwates linasaak hektaarilt wõiks tõusta kahekordseks, kui tuleb parem külwiseeme, wäetamine, harimine jne.

Lina on Eestis ka weel praegu küllalt tähtis taim ja tuluallikas ja etendab küllalt tähtsat osa meie põllumajanduses ja wäljaweos. Nii ulatas 1937. a. meie lina wäljawedu kuni 6,8 milj. kroonini, ületades seega oma wäärtuselt liha, nahkade ja kanamunade ekspordi kokkuwõetult.

Tekib küsimus, kas lina aeg ei ole maailmas möödumas ja kas lina ei hakka asendama weel suuremal määral kunstsiid ja puuwill, nii et osutuks ilmaegseks hoolt kanda linaasjanduse wäljaarendamise eest. Paistab, et

lina kui kwaliteetkauba järele püsib nõudmine ka tulewikuski,

ja kui linaturgudel tulebki püsiwam kitsenemine, siis kannatawad selle all eeskätt need, kes ei ole oma linaasjandust ja wäljawedu õigel ajal ümber korraldanud. Meie ümberkaudsetes maades, kus kaswatatakse lina, on linakaubandus kõikjal tsentraliseeritud. Lätis on maksmas riiklik linamonopol, N. Wenes on linakaubandus samuti monopoliseeritud, kuna kogu riigis on maksew wäliskaubanduse monopol. Samuti on Leedus linakaubandus tsentraliseeritud. Ainult Eestis on see ala püsinud korraldamata. Kuna aga kõigi teiste meie põllumajandussaaduste ekspordi tsentraliseerimine on annud häid tulemusi, siis tohiks loota seda ka lina wäljaweo ümberkorraldamisest.

1000-kroonine murdvargus „Ovaldi" saapavabrikus.

Wargad olid peitnud endid õhtul töötuse ruumi.

Öö wastu teisipäewa pandi Tallinnas toime suurem murdwargus. Nimelt tungisid kurjategijad sisse W. Ameerika tän. 20 asuwasse „Owaldi" saapawabrikusse, mille omanikuks O. Waldson, ning wiisid ära pealisnahku, saapapealseid ja walmis saapaid üle 1000 krooni wäärtuses.

Omanik elutseb ka ise sama hoone teisel korral, kuid keegi pole kõbinat kuulnud.

Näib, et wargad olid wabrikusse juba õhtul sisse poetanud ja endid siis kuhugi peitnud, kas keldrisse wõi trepi alla. Peale tööliste lahkumist wabrikust wargad wäljusid, löikasid uksel, mis wiis töökotta, lingi wälja, awades nõnda ukse, warastasid hulga nahakanpa ning wäljusid hoowipoolse ukse kaudu, seda seestpoolt lihtsalt lahti pressides. Wargaid pidi olema wähemalt paar wõi kolm meest, sest üksinda poleks wõimalik olnud nii suurt hulka warastatud kraami ära wiia ja kõrwale toimetada.

Wargaid asus jälgima kriminaalpolitsei.

Tervitusi Wabariigi President K. Pätsile.

Wabariigi Presidendi K. Pätsi nimele on tulnud järgmised telegrammid:

„Wäga austatud härra President. Hõimuaate tähe all ülikooli pidusaali 11. hõimupeole kogunenud peokülalised *terwitawad* austawalt Teid, Eesti Wabariigi Presidenti, soowides Eesti wennasrahwale õnnerikast tulewikku. Heiskanen."

„Kuimetsa wallawolikogu õnnitleb Teid waldade piiride korraldamise töö lõpulewiimise puhul. Tahame kõik oma hea tahtmise ja jõu pühendada uue walla heaks käekäiguks ja arenguks, ning usume, et meie soowidega ühineb kogu rahwas. Kuimetsa wallawolikogu."

Edasi terwitab Wabariigi Presidenti K. Pätsi Tartu Eesti Põllumeeste Selts oma peakoosoleku puhul.

koosviibimisel, terwitab ja tänab Teid kõige selle määratu töö ja waewa eest, mida Teie meie rahuliku elu korraldusels ja Eesti elu hüwanguks olete teinud ja soowib Teile kui oma lugupeetud ja armastatud esindajale Riigiwolikogus palju terwist, õnne ja jõudu suureks tööks."

„Palume Teid ja Teie kaasministreid wastu wõtta Karksi wallaomawalitsuse ja elanikkonna südamlikum ja otsesem tänu Teie otsuse puhul Karksi walla liitmiseks Wiljandimaaga. Karksi wallawanem ja wallasekretär."

„Esimesest Eesti arhiwaaride päewast osawõtjad paluwad Teid wastu wõtta oma aupaklikke terwitusi ja parimaid soowe. Päewa juhatus."

Tartu Eesti Põllumeeste Selts oma peakoosoleku puhul saadab Peaminister K. Eenpalule oma parimaid terwitusi.

Tervitusi Peaminister K. Eenpalule.

Peaminister K. Eenpalu nimele on tulnud telegraafi- ja kirjateel järgmised terwitused:

„Käraula seltskond, wiibides lõikuspeo

Wabariigi President K. Päts kooliraadios.

Täna, 18. oktoobril kell 9—9.40 on kooliraadio teemaks: „Eesti Wabariigi President Konstantin Päts". Kawa koosneb kuuldeviltidest K. Pätsi elust ja tegewusest. Saate on koostanud koolide peainspektor Märt Raud.

Kalajahu sissevedu tollivabaks.

Muudatusi tollitariifide seaduses.

Esmaspäewal Wabariigi Walitsuse koosolekul wõeti wastu ja otsustati esitada Riigiwolikogule tollipõhitariifide seaduse muutmise ja täiendamise seadus, milles on ette nähtud mõningaid muudatusi tollimäärades.

Teatawasti tolliti kalajahu loomatoiduks seni tollimääraga 0,03 krooni kg. Kuna kalajahu on aga wäga tähtis söötaine noortele sigadele ja kodulindudele, siis osutus wajalikuks kõneall olewa aine sissewedu wõimaldada tolliwabalt. Ka tähtlamates meiega maailmaturgudel wõistlewates eksportmaades on kalajahu sissewedu tolliwaba.

Eetrite sisseweotollimaksu määr oli seni 20 kr. kg., mis moodustas 77 protsent. wäärtusest. Waatamata sellele, et puuwilja-, marja-, liköör-, alkoholita ja siinteetilisi eetreid walmistawad ka kodumaa keemialaboratooriumid, on nende toodete hinnad maitseainete eksportijaile ometi wastuwõtmatud ja koormawad raskendades tunduwalt wõistlust teiste naabermaadega, kus wastawad tollimäärad madalamad. Silmas pidades, et maitsainete eksport meile tähtis, on tariifi sisse wiidud märkus, mis wõimaldab eksportkaupa walmistawatele maitsainetetööstustele neile wajalikkude eetrite sissewedu tollimääraga 3 kr. kilolt.

Niisugused puuwillaseid köisi ja nööre, mida tarwitatakse tööstuses kas jõuülekandeköitena wõi muuks tehniliseks otstarbeks, wõimaldatakse odawama tollimääraga sisse tuua. Wiimane asjaolu osutus wajalikuks seepärast, et tööstuses tarwitatawad köied ja nöörid on hinnalt märksa odawamad ja neid ei walmistata kodumaal, kuna muudeks otstarweteks tarwitatawad köied ja nöörid on aga märksa kallimad ja neid walmistatakse kodumaal. Arwestades eeltoodut tuleb esimesi sisse lasta odawama tollimääraga, kusjuures wiimase tollimäära alla ei kuulu aga tidumisnöör.

Lihtsa raffiakiust lõuendi sissewedu wõimaldatakse odawama tollimääraga. Korrutamata raffiakiust lõuend on pärit peamiselt Madagaskari saarelt ja ta on meie kliimaolude kui ka õrae sisseweotollimäära tõttu (Kr. 9,00 kg, mis moodustab ca 150 protsent. wäärtusest) meil seni tundmata kaup. Arwestades Eesti-Prantsuse kaubawahetuse aktiiwsust on Prantsuse walitsuse sellekohast soowi arwestades tollimäära alandatud Kr. 3,00 kg., mis moodustab weelgi ca 50 protsent. wäärtusest, milleaa ei ole kahjustatud kodumaa tööstuse wõimalikud huwid.

Loodetav ilm

kolmapäewal, 19. oktoobril.

Merel keskmisest kõwani, maal keskmise kiirusega edela tuuli. Waheldawa rohkusega pilwitus. Paiguti wihma. Temperatuur suurema muutuseta.

Eesti wälispoliitika juured.

Teisipäewasel Riigiwolikogu koosolekul esines pikema ettekandega meie wälispoliitika eesmärkidest ja ülesannetest wälisminister K. Selter. Selles kõnes määrivad erilist tähelepanu need wäited, milledega wälisminister põhjendas Eesti erapooletut wälispoliitikat kui loomulikku ja wajalikku nähet.

Esimese ja peamise tegurina tõi ta ette Eesti suweräänse rahwa kindlat tahet teiste rahwastega rahus elada. Edasi asetas ta meie erapooletu hoiaku aga otsesse ühendusse Eesti geograafilise asendiga, selle asendi eriomadustega ning pildistas oma mõtet terwe rea näidetega meie maa minewikust.

Selliselt wõetuna on Eesti erapooletus midagi hoopis rohkemat, kui järeldus rahwuswahelise elu praegusest olustikust. See on midagi põlist ja orgaanilist, mis peitub maapinnas eneses. See on kohalik käsk ja testament, mille rikkumine end igakord raskelt on kätte maksnud.

Wälisminister K. Selter näitas, kuidas aegade jooksul osutusid tühiseks teiste riikide strateegilised ja muud kaalutlused, kui nad sattusid wastuollu meie maa põhiliste omadustega. Kõik imperialismid, kes keskajast alates kuni hilisemate aegadeni on oma käed wälja sirutanud Eesti järele, on siin pidanud raskeid lüüasaamisi kannatama wõi koguni häwinemist leidma.

See tähendab, et meie maa ja rahwa olenuses on midagi wäga olulist, mis nõuab iseseiswat funktsioneerimist ümbritsewate rahwaste peres. Niipea kui rikutakse seda iseseiswat elu, kui asetatakse see maa mingisse teeniwasse olukorda mõne teise riigidorganismi wõi süsteemi suhtes, niipea tekib rahutus tasakaalu rikkumise pärast, tekib wõitlus ühes sellest olenewate tagajärgedega.

Et niisugused ajajärgud on wajanud pikki aastaid tekkimiseks ja suremiseks, ei muuda sugugi asja enese sisu.

Wälisminister K. Selteri geopoliitiline ja ajalooline seletus meie wälispoliitilise erapooletuse wajaduse põhjendamiseks toob meid üsna lähedale ka neile mõtetele, milledega esines hiljuti Isamaaliidu täiskogu koosolekul prof. J. Uluots. Prof. J. Uluotsa kõne kandew osa oli mäletatawasti sellele pühendatud, et näidata, kuidas maa, selle geograafiline asend ja loodus suurt osa mängiwad rahwa elu ja saatuse kujunemisel.

Ka see mõtekäik juhib tähelepanu neile püsiwatele teguritele, mis on worminud ja wormiwad meie saatust ja millede juured on sügawal meie maas, looduses, meie geograafilises asendis.

Sellest waatewinklist wõetuna saab ka arusaadawamaks kindral J. Laidoneri tees, mille ta püstitas käesolewa aasta algul Õpetatud Eesti Seltsi juubeliaktusel ja milles ta wäitis, et „Eesti rahwas ei ole kunagi kaotsis olnud." Tal on waid aegu üle elada olnud, kus ta eriolukordades on sunnitud olnud objektina teiste juhtimisel tegutsema. Ta pole aga silmapilgukski lakanud olemast möödapääsmatuks teguriks meie kodumaa elus.

Ega see ka muud pole kui rahwa, maapinna ja asukoha murdumatu jõud, mida wõib küll teatud määrani kergete pealisehitustega nagu warjata ja ehk isegi ajutiselt moonutada, kuid mitte iialgi kaotada.

Need wiimased mõtted on wõib-olla weidi kõrwalekaldumised wälisministri kõne eesmärgist, kuid nad on lähedalt sugulased tema seletustele Eesti maa-ala ja rahwa eriiseloomust, neis peituwast iseseiswuse ja erapooletuse missioonist.

Tagasi tulles wälisministri kõne juure, peab ütlema, et sellega on meie iseseiswale poliitikale ja erapooletule hoiakule antud tugew loomulik baas ning kõrwaldatud sealt igasuguse juhuslikkuse ollused.

Kuid nagu iga loomulikku eeldust, nii wõib ka meie iseseiswat ja erapooletut wälispoliitilist suunda mõistmata käitumisega kahjustada. Sellest ka wälisministri soowitus, et tuleb teiste riikidega sõbralikke wahekordi pidada hoolimata sellest, milline on nende riiklik kord ja sisemine elu.

Selline soowitus ei ole kuidagiwiisi ülearune, sest pole ikka weel kadunud inimesed, kes tahaksid heameelega kohtumõistjateks hakata teiste rahwaste siseelu suhtes. Kui aga meele tuletame, et meie ise oma Eesti elu korraldamisse ühegi wõõra käe segamist ei salli, siis peame ka teistele rahwastele jätma nende õiguse oma äranägemise järele enda kodu korraldada. See nõue on a u s a m e e l s e ja a u s t a m i s t n õ u d w a e r a p o o l e t u s e tähtsam eeltingimus.

Wälisminister käsitas ka sanktsioonide küsimust ja näitas weel kord, kuidas nende tarwituselewõtmine wäikeriikidele loodetud julgeolekutunnet kindlustada ei suuda, küll aga wõib nende tarwituselewõtmine hoopis wastupidi — hädaohu põhjuseks olla. Sellega olid ka põhjendatud Eesti ja paljude teiste Rahwasteliidu liikmesriikide deklaratsioonid Genfis sanktsioonide kohustuse piiramisest. Ka sellele juhtis wälisminister tähelepanu, et sanktsioonid oma senisel kujul teatud ebakõlana tundusid meie traditsioonilises erapooletuse poliitikas.

Kokkuwõttes wõis aga wälisminister kinnitada, et Eestil on teiste riikidega head wahekorrad, mida käesolewal silmapilgul ei tunnesta ükski lahendamatu küliküsimus. Üksikute jookswa poliitika küsimuste lahendamisel on seni rahuldawatele otsustele jõutud tänu wastastikusele heale tahtele ja asjalikule suhtumisele, mida ka tulewikus põhjust loota on.

Jääb waid järele soowida, et Eesti selline rahulik seisukord riikide peres, nagu seda wälisminister Riigiwolikogule ette kandis, ka tulewikus püsida wõiks.

A. O.

Uusi maaparandusmeistreid Toomalt.

Maaparandustööde teostamist peaksid juhtima vastava ettevalmistusega isikud

Tooma põllutöö- ja maaparanduskoolis toimusid neil päewil lõppeksamid maaparandusmeistrite eriklassi lõpetajaile. Eksameil wiibisid peale õppejõudude Haridusministeeriumist põllumajanduslike koolide peainspektor mag. J. N õ u ja Põllutööministeeriumi maaparanduse inspektor ins. Toomingas. Eksamineerijad jäid 13 lõpetaja teadmistega nii teoreetilisel kui ka praktilisel alal wäga rahule.

Teoreetilisele eksamile lisaks tuli igal eksamineeritawal katsekorras kaewata 5 mtr. lahtist kraawi ja 10 mtr. salakraawi. Wiimase jaoks, mille kogupikkus oli 120 mtr., meisterdasid katsete sooritajad ühiselt freestoru ja asetasid selle ka kraawi. Kogu tööks kulus aega 2,5 tundi. Ka tegeliku töö tulemused hindas katsekomisjon headeks.

Praktika saawutamiseks on maaparandusmeistrite eriklassi lõpetajad õpetaja A. R ö ö p i juhatusel möödunud suwe kestel paljudes taludes ja riigi majapidamistes

teostanud kraawitustöid üle 20 jookswa km ulatuses.

Lõpetajaile antakse lõputunnistused kätte 15. märtsil 1939. a., pärast seda, kui nad täitnud weel õppeülesande maaparanduse alal.

Ühenduses katsetega kaalusid Haridusministeeriumi ja Põllutööministeeriumi esindajad koos kooli õppejõududega maaparandusmeistrite kutseõiguste küsimusi. Peeti tarwilikuks, et suuremate

maaparandustööde teostamist wõiksid juhtida ainult maaparandusmeistri kutsega kümnikud,

samuti, et maakapitali laenudega teostatawad maaparandustööd eeskätt salakraawituse alal teostataks maaparandusmeistrite juhtimisel ja järelewalwel, milleks neid wõiks ametisse wõtta Põllutöökoda.

Põllutööministeeriumi esindaja toonitas, et oskamatu töode teostamine just salakraawituse alal toob suurt kahju, kuna seal järelkontrolliga wähe saab aidata.

Peeti tarwilikuks algatada wastawalt maakapitali seaduse täiendamist ja maaparandusmeistrite kutseõiguste määrtlemist.

Algatus selles otsustati jätta koolile, kuid soowitati seda teha koostöös Põllutöökojaga, kus kaalumisel olewat maaparandusringide asutamise möte aiandusringide eeskujul.

Tooma põllutöö- ja maaparanduskooli juhatajaks on agr. O. O j a w e e r. Waremalt on kauemat aega selle kooli juhatajaks olnud praegune põllutööministri abi dr. E. T e r a s m ä e.

Rukki vastuwõttu pikendati Tõrvas.

Tõrwas toimub praegu rukki wastuwõtt Riigi Wiljasalwele. Rukki kokkuost pidi lõppema laupäewal, kuid arwestades suurt rukki kokkutulekut, otsustati wastuwõttu pikendada weel kolme nädala wõrra. Tõrwa tuuakse rukist kokku Pärnumaalt ja lõunapoolse Wiljandimaa jõukamatest nurkadest.

Riigi Wiljasalwe juhataja Koorits wiibis laupäewal Tõrwas olukorraga tutwumas ning selle järeldusel pikendatigi algul 3 päewale määratud wilja wastuwõttu weel kolmele nädalale, s. o. kuni 29. oktoobrini.

Dir. Kooritsa Tõrwa sõitmist põhjustas weel teine asjaolu. Nimelt oli wilja kokkutoojate poolt tulnud telefoni teel kaebusi Riigi Wiljasalwe juhatusele rukki wastuwõtu halwa korralduse üle kohapeal.

Wosworiidi lademed Wiru rannikul.

Saka randa kavatsetakse vastavat kaevandust asutada.

Pühapäewal saabusid Saka randa Wirumaal mäeameti juhataja ins. Aarman koos Ülgaste kaewanduste juhataja Awessoniga, et uurida Saka ranna wosworiidikihte, milliseid seal warem teati olewat. Uurimused andsid üllatawaid tulemusi.

Awastati, et Saka mererannas leidub umbes 30 m sügawusel poolteise meetri paksune wosworiidikiht, mis koosseisult ja paksuselt ületab koguni Ülgaste wosworiidikihid. Kui laialdased on Wiru rannikul wosworiidilademed, pole weel selgitatud. Asjatundjate arwates need lademed tõenäoliselt wõiwad ulatuda Kohtla-Järwe kaewanduste alla, mis Saka rannast 5—6 km kaugusel.

Ühenduses wosworiidilademete awastamisega on üles kerkinud wosworiidikaewanduse asutamise mõte Saka randa. Selleks korraldatakse lähemal ajal täiendawaid uurimusi. Wosworiidikihid jooksewad siin põhjast lõunasse ning wõiksid Kohtla kaewanduste kohal asuda 6—7 meetrit sügawamal põlewkiwikihtidest.

Luhaäär sõitis Viini.

Nädalavahetusel toimuvad maailma esivõistlused tõstmises.

Teisipäewa õhtul alustas Eesti raskekaalutõstja Arno L u h a ä ä r teekonda Wiini, kus nädalawahetusel toimuwad maailma esiwõistlused tõstmises. Luhaäär asus teele üksi, kuna Eesti Raskejõustikuliidul polnud rahalise kitsikuse tõttu wõimalik esindajat Wiini saata.

Luhaäärt olid jaamas saatmas abikaasa ja w.-s. Spordi ning Eesti Raskejõustikuliidu esindajad. Tõstemeister oli nagu tawaliselt lõbusas tujus ja awaldas, et Wiini tulemuste kohta ei tea ta teha mingisuguseid ennustusi. „Sõõn enne ühe wiini shnitsli ja siis alles hakkan waatama, kuidas saab selle tõsteasjandusega," arwas Luhaäär humoorikalt.

Kindlaks esikoha wõitjaks peab Luhaäär sakslast Mangerit. Kes tuleb teiseks, see on Luhaääre arwates täiesti lahtine, sest sellele kohale pääsemiseks on wõrdselt wõimalusi sakslasel Wahlil, Luhaäärel endal ja ka prantslasel Florent'l, kuna nad kõik on saawutanud kolme tõste kogusummas üle 400 kg.

Wiinis startib raskekaalus üldse 7 meest. Need on: sakslane Josef Manger, sakslane Paul Wahl, ameeriklane Stewe Stanko, prantslane Rene Florent, itaallane Dionisio Beretta, lätlane Arwids Jurmalietis ja eestlane Arno Luhaäär.

A. LUHAÄÄR ENNE ÄRASÕITU KOOS ABIKAASAGA BALTI JAAMAS.

Kirikukogu astub täna kokku.

Tallinnas tuleb 1939. a. 1000 usutegelase kongress. — Eestikeelse piibli juubel ja kirikunäitus korraldamisel.

Täna Tallinnas kokkuastuwal kirikukogu koosolekul peale muu tuleb arutusele kaks uudset üritust kiriku elus. Nendeks on esimene kirikukongress ja kirikunäitus, mis mõlemad toimuwad 1939. a.

Kirikunäitus korraldatakse esimese eestikeelse piibli 200 a. juubeli tähistamiseks. Näitusele tahetakse tuua mitmesuguseid huwitawaid arhiiwaale kirikute arhiiwidest, samuti on lubanud wäljapanekutega esineda ka Briti piibliselts. Wiimase wäljapanekud annaksid ülewaate piibli saamisloost meil ja mujal. Seesugune näitus on Eestis esmakordne. Eeltööd näituse korraldamiseks on juba käimas.

Samuti tulewad tänasel kirikukogu koosolekul kõne alla meie esimese kirikukongressi korraldamise küsimused. Kirikukongress on meie usuelus uus organisatsioon, mis ellu kutsutakse wastawalt kiriku uutele põhimäärustele. Ka kirikukongress tuleb Tallinnas kokku piibli juubeliaastal, juunis 1939. a. Mitme koguduse täiskogud on juba nüüd warakult kindlaks määranud kirikukongressi saadikud.

Kiriku põhimääruste järgi on kirikukongressi kokkukutsuja piiskop, kes seda teeb tähtsamate ja põhimõtteliste küsimuste selgitamiseks. Kirikukongress annab ülewaate kiriku üldisest seisukorrast ja päewakorrale kerkinud küsimustest. Kirikukongressi saadikuteks on piiskopi ja praostite järele kõik kirikuõpetajad ja kõstrid, kõik Tartu ülikooli usuteaduskonna ew.-luteriusu õppejõud ja kolm esindajat igast suuremast kiriklikust organisatsioonist. Peale nende saadab iga koguduse nõukogu kongressile kolm saadikut ja iga täiskogu omaltpoolt ühe saadiku. Kirikukongressi otsused on põhimõtteliste-soowiawalduslikku laadi. Otsused tehakse teatawaks piiskopile, konsistooriumile ja kirikunõukogule.

Esimese kirikukongressi liikmete arw ulatab tuhande piiridesse. Kongressi kokkutulek kujuneks rohkem pidulikuks sündmuseks kui töökoosolekuks. Teised sündmused ja üksikasjad, millega kirik kawatseb tähistada piibli ilmumise juubelit, tulewad kindlaksmääramisele edaspidi.

Mees lämbus heintes.

Laip leiti küünist.

Wirumaal Jõhwi wallas Kose asunduses leidis talupidaja Kuusk oma heinakuünist Jõhwi-Kurtna maantee ääres tundmatu keskealise mehe laiba. Laip lebas heinte all ning oli olnud seal nähtawasti juba kun aja ümber. Talunik teatas leiust ametwõimudele.

Laiba ülewaatusel leiti tema riiete taskust dokumendid 67-aastase Jüri Torpani nimele, pärit Mustweest, Tartu tän. 8, ametilt kellasepp.

Lahkamisel selgus, et surm oli järgnenud lämbumisele. Nähtawasti oli Torpan läinud öösel heinakuüni puhkama, wajunud heinte sisse, heinad langesid talle peale ning mees lämbus.

Ettevaatamatusest haavlilaeng jalga.

Järwa maahaiglasse toodi esmaspäewal raske haawlilaengu wigastusega wajakus labajalas Esna wallas Köisi asunduses elaw 15-aastane Ewald Päärson. Nagu selgus, oli Päärsonile wigastuse tekitanud E. Räägu jahipüssi puhastamisel, mis sündis püssiga ettewaatamata ümberkäimisel.

Saarlaste lööming Torgus.

Saaremaal Torgu wallas Torgu-Laadla külawahelisel teel tungisid 20-aastasele Laadla küla elanikule Albert M e r i l e kallale temast paar aastat wanemad sama küla elanikud Johannes T r u u ja Theodor S u u r h a n s. Albert Meri pekseti kaigastega waeseomaks, nii et ta tuli toimetada Saare maahaiglasse. Siin arstid selgitasid, et peksmisel Meril on purunenud ranglun. Ka on Meri saanud teisi wigastusi.

Liikuvast autost väljahüppamisel väänas puusa.

Türsamäe lähedal maanteel juhtus õnnetus liikuwast weoautost wäljahüppamisel Narwas elunewa töölise Peeter Mihailowiga. Noormees kukkus sedawõrd õnnetult, et jäi wäljawäänatud puusaga teele lamama.

Wigasaanu toimetati Narwa linna haiglasse rawimisele. Haiglas M. seletas, et autojuht ei olewat pannud tähele signaali peatamiseks, mispärast tal ei ole muud jäänud üle kui kihutawast autost wälja hüpata.

Saksa lennukid ajavad uut riigipiiri.

Tshehhi-Saksa piir määratakse kindlaks 27. oktoobriks.

Prahas suureneb juudivastane liikumine.

ETA. Berliin, 19. oktoobril.

(DNB.) Saksa-Tshehhoslovakkia kokkuleppe kohaselt hakkavad kuus Saksa sõjalennukit ja neli Saksa eralennukit tegema fotogrammeetrilisi ülesvõtteid, et sel kombel kiirendada piiri kindlaksmääramise töid Saksamaa ja Tshehhoslovakkia vahel. Piir peab olema kindlaks määratud juba 27. oktoobriks. Lennukid kannavad alumisel tiivapinnal tunnusmärkidena valgeid nelinurki. Praha valitsus saab igast ülesvõttest ühe positiivi. Ülesvõtted on materjaliks lõpliku piiri kindlaksmääramiseks, mis on usaldatud Berliini rahvusvahelise komisjoni alamkomisjonile. Alguses kavatseti alamkomisjon saata piirile, et kohapeal kindlaks määrata piirijoont. Need tööd olekšid aga kestnud vähemalt kuus nädalat. Ülesvõtted tehakse ainult Saksa lendurite poolt sellepärast, et Tshehhi lendureil ei ole vajalikke optilisi abinõusid. Saksa Ohuhansa on uut fotogrammeetrilist süsteemi arendanud juba mitu aastat.

Tshehhoslovakkias luuakse neli töölaagrit.

ETA. Praha, 19. okt.

(Havas.) „A Zet'i" teatel algas teisipäeval vabatahtlike sissekirjutamine töölaagreisse, mis hiljuti otsustati luua valitsuse poolt. Kumbki töölaager mahutab umbes 1000 töötut. Kuna aga töölaagreisse astumiseks on avaldanud soovi juba peagu 2000 isikut, siis peetakse võimalikuks ka kolmanda töölaagri loomist. Leht lisab, et tõenäoliselt luuakse ka neljas töölaager, mis oleks määratud eriti naistele.

Eluolu Prahas.

ETA. Praha, 19. oktoobril.

(DNB.) Praha ilme on muutumas järjekindlalt normaalseks. Kohwikud on uuesti tulwil külastajaid. Inimesed on hakanud jälle teatreid ja teisi lõbustuskohti külastama. Sõjawäeline ilme on tänawailt peagu täiesti kadunud. Demobiliseerimine on arenemas järjekindlalt. Ent sellele waatamata sisepoliitilised probleemid jäävad praegu weel wälispoliitiliste küsimuste warju. Wälispoliitilistest probleemidest on akuutseimaid nute piiride kindlaksmääramine, eriti aga läbirääkimised Ungariga. Tshehhi ajalehed on üldiselt arwamisel, et Ungari-Tshehhi läbirääkimisi alustatakse peatselt.

Tähtsaimaks sisepoliitiliseks sündmuseks on tööpataljonide loomine sõjawäelisel juhtimisel. Tööpataljonide ülesandeks on juudida korrapärasele tööle wäeteenistusest tagasi saabuwaid isikuid. Ühtlasi püütakse awaldada surwet kommunistliku erakonna laialisaatmiseks. Olewat isegi kawatsus jätta tegutsema waid wähestel poliitilistel erakondadel. Kõneldakse kolmest erakonnast. Juudiwastane liikumine on suurenemas. Mõnedes kohwikuis tshehhid nõuawad juutide lahkumist kohwikurunumest. Edasi on põnewamaks siseküsimuseks uue riigipea walimine. Uue presidendi isiku küsimuses ei ole tehtud weel mingit otsust.

Briti kaitseminister Inskip lahkub?

ETA. London, 19. okt.

(DNB.) „Evening Standardi" teatel on praeguse kaitseministri sir Thomas Inskipi lahkumist oodata lähemail päewil. Tema järglaseks saawat admiral lord Chatfield. Wiimase kaitseministriks saamise puhul olewat oodata, et tema töö kergendamiseks luuakse warustusministeerium, mille juhtimine usaldatakse sir John Andersonile.

Hongkong on hirmul.

Michael Killanin kirjutab „Daily Mailis": „50.000 jaapanlast maandus hiljuti kurikuulsa Biase lahe ääres, ainult 50 km kaugusel Inglismaale kuuluwast Hongkongi kolooniast. Inglise saadik Tokios Craigie, hoiatas Jaapani walitsust, kuna inglastel on wastawas piirkonnas elulist huwisid. Hongkong on inglaste tähtsaim eelpost Kaug-Idas. Kõik teised Briti kontsessioonialad Hiinas kuuluwad Hongkongi alla, kus wälja töötatakse Briti meriwäe, sõjawäe ja õhujõudude kaitsekawad.

Mis on Hongkong õieti? Ainult riba wulkaanilisi saarekesi, mis ulatuwad kuni 3000 jalga üle merepinna. Wastasasuwal mandril täiendab seda Kuenlun, mis renditud Hiina walitsuselt 99 aastaks, alates 1898. aastast.

Kuenlunist algab tähtis 175 km pikkune Kuenlun-Kantoni raudtee, mille ehitamiseks Inglise annetas omaltpoolt 28 milj. krooni. Jaapanlased tahawad seda Kantoni elusoont iga hinna eest lõigata läbi.

Hiina terwikuna saab praegu oma moona ja warustuse kolmest kandist. Esiteks Wenemaalt, põhja poolt küljest; teiseks Burmast, uut Yunnan-fu teed kaudu; kolmandaks mujalt maailmast Kantoni kaudu, milline tähtsaim raudteede sõlmpunkt, sadam ja turg Lõuna-Hiinas.

Juba 15 kuud on jaapanlased püüdnud wiimast teed blokeerida. Wiimase jaapanlaste sissetungi sihiks on Kantoni jõesuu wallutamine, et katkestada moona wedu sisemaale.

Kuenluni piiri äärde ehitasid inglased hiljuti kindlustused, et takistada peamiselt Kantonist saabuwaid koolerahaigeid põgenikke pääsemast Briti territooriumile. Kunluni ranniku ääres asuwad Briti suured laewadokid. Tihti mässawad seal tugewad taifuunid. Möödunud aastal saabusin sinna just mõni tund pärast taifuuni raugemist. 4 ristlejat oli paisatud madalikule ja 27 laewa hukkunud. Üks 2000-tonnine aurik oli uhutud kaldaäärsele promenaadile. Kalapaatidega oli hukkunud umbes 10.000 inimest. Samal ajal tegi laastamistöö ka koolera.

Hongkong on tugewasti kindlustatud. Tähtsaimal saarel leidub kõikjal kahureid. Seal on ka mitu pataljoni sõjawäge. Laewadokid ulatuwad nii kaugele kui silm näeb. Kõikjal kerkib sõjalaewade maste. Peakohal tiirleb wahet pidamata lennukeid.

Hongkongi kaudu toimub peagu kogu Inglise kaubawahetus Lõuna-Hiinaga.

Nüüd on jaapani wäed maandunud õige lähedal. Warsti kõmab ehk Hongkong kahurite müraft, mida seni kuuldi ainult Kantoni poolt allatuule. Kui jaapanlastel õnnestub läbi lõigata raudtee ja wallutada Bocca Tigrise kindlus, mis kaitseb Kantoni sõge, on lõpp sajanditepikkusel kaubawahetusel Hongkongi ja Kantoni wahel.

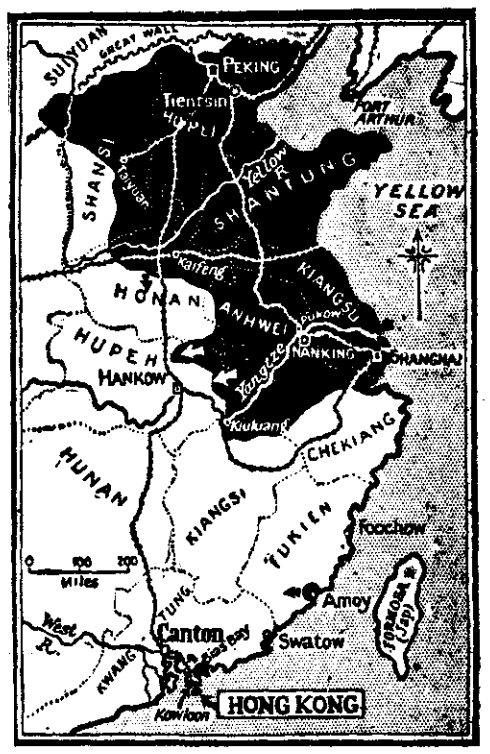

Elanikud põgenevad Kantonist.

ETA. Hongkong, 19. okt.

(Havas.) Idajõe ja Tshaho jõe kokkuwoolu kohal, umbes kaheksa kilomeetrit Sheklungist, on käimas äge võitlus. Idajõe piirkonda on pidewalt saabumas abiwägesid. Hiina peakorteris ollakse weendunud, et igasugune hädaoht Kantonile on kõrwaldatud. Peetakse võimalikuks, et jaapanlaste kolonn, kelle kätte langes esmaspäewal Tshangmuton linn, jõnab Sheklungi ette enne Idajõest põhja pool opereeriwaid Jaapani wäeosi. Kanton on kiiresti muutumas mahajäetud linnaks. Peagu miljon isikut on linnast ewakueerunud. Hiinlased on purustanud Tangkapa raudteesilla umbes 25 kilomeetrit Shumpshunist põhja pool ja katkestanud telegraafiühendused, eraldades seega Kantoni täielikult muust maailmast.

Jeruusalem — sõjalaager.

Vanalinn araablaste võimuses.

ETA. Jerusalem, 19. okt.

(Havas.) Esmaspäewal oli Palestiinas jälle wäga palju wahejuhtumeid. Jerusalema wanalinna muhameedlaste kwartaalis mässulised füütasid politseihoone. Hoone põles täielikult maha. Tänawail oli võitlusi politseipatrullide ja mässuliste wahel. Mässulised araablased rüüstasid juutide asutusi. Juudi seminari ette wisati pomm.

Seisukord Jerusalemas on endiselt wäga tõsine. Kogu Jerusalema uuslinn on ümber piiratud sõjawäepatrullidest ja soomusautodest. Eeslinnades liiguwad sõjawäed teraskiiwrites ja tääkidega püssides otsas. Wahejuhtumites teistes linnades on saanud surma wiis inimest ja haawata kaheksa.

ETA. London, 19. oktoobril.

(DNB.) Inglise lehed kirjeldawad seisukorda Palestiinas äärmiselt pinewana ja toowad suurte pealkirjadega sõnumeid wiimastest sündmustest Jerusalemas. Enamiku sõnumite järele on araablased end kindlustanud Jerusalema wanalinnas, mis olewat ümber piiratud kahe Briti rügemendi poolt. „Evening Standard" arwab teadwat, et homme kuulutatakse Palestiinas wälja sõjaseisukord. Leht soowitab, et Inglismaa, maha surudes terrorit, püüaks ühtlasi leida kokkulepet Araabia rahwuslastega. Wiimased olewat walmis nõustuma sõjariistaderahuga tingimusel, et Palestiina jagamiskawa heidetaks kõrwale ja et Inglismaa piiraks juutide sisserändamisi.

Tulevahetus Jeruusalema vanalinnas kestab.

ETA. London, 19. oktoobril.

(Reuter.) Palestiina ülemkomissar on saatnud asumaadeministeeriumile telegrammi, milles kinnitatakse, et ohtlik pinewus Jerusalemas jätkub. Sõdurid on okupeerimas strateegilisi punkte wanalinna ümbruses ja on tulewahetuses mässulistega seespool linna. Wäljaminekukeeldu on laiendatud ka wäljaspoole linnamüüre.

Palestiina küsimus Briti valitsuses täna arutusel.

ETA. London, 19. okt.

(Havas.) Briti walitsuse istung on täna hommikul. Istungi päewakorras seisawad peamiselt riigikaitse ja Palestiina küsimused. Ühenduses Palestiina küsimusega arwatakse teadwat, et Woodheadi komisjoni arwanne ei walmi tänasteks läbirääkimisteks. Londonis liikuwate kuulduste järele olewat see arwanne Palestiina jagamiskawa wastu raskuste pärast, mida selle rakendamine sünnitab. Ministeerimide ümberkorraldamise suhtes arwatakse poliitilisis ringkonnis, et peaminister ei langeta oma otsust enne nädala lõppu.

Ameerikale suurim sõjawägi maailmas.

Tahab seda kasutada wahekohtunikuna.

Ameerika on asumas ennekuulmatu relwastusprogrammi teostamisele, mille eest ta peab wastutawaks Saksamaad, ütleb Dawid Lawrence, kes on Washingtoni konserwatiiwseimaid publitsiste. Artiklis, mida lewitatakse kogu Ühendriikides, ta kirjutab: Ühendriikide walitsus peab Saksamaad kallaletungijaks riigiks. Ühendriigid on walmis ehitama endale suurima õhuwäe ja suurima merewäe ning looma endale reserwide süsteemi. Selle süsteemi tõttu Ühendriikidel osutub wõimalikuks luua endale ühe suurima sõjawäe maailmas. Mingisugune ähwardus Saksa ajakirjanduse poolt ei juudaks Ühendriike selles takistada. Ainult teod, mitte aga paljad sõnad, Saksamaa juhtide poolt wõiksid maailma weenda selles, et edaspidi juhib mõistus rahwuswaheliste tülide lahendamist. Ühendriigid ei ole huwitatud puhtterritoriaalsetest küsimustest Euroopas, waid wahekohtuliku wõimu loomisest maailmas, mis üksi wõib wältida sõja. (Reuter.)

Jossel Scheinil ligi 800.000 kr. veksleid protestis.

Nõudjaks Inglise metsafirma Brandt & Sons, kellelt Schein saanud 40.000 naela avanssi. — Schein jätnud lepingu täitmata ja müünud metsamaterjali edasi Saksamaale. — Arest Scheinide kinnisvaradele Tallinnas ja Valgas.

Tehingud, mis suuresti kahjustanud Eesti metsaeksporti.

Juudisoost metsaärimees Jossel Schein, kes oli suuremaid eraettewõtjaid metsaeksporti alal Eestis, on lasknud protesti üle 40.000 inglise naela (ligi 800.000 krooni) wäärtuses wekslei, mis tema poolt olid wälja antud Brandt and Sons'i (Brandt ja Pojad) pangamajale ja metsaagentuurile Londonis. Wekslid protestiti Tallinnas Scheeli panga kaudu ja Jossel Scheini hulgalistele kinniswaradele Tallinnas ja Walgas on pandud arest — niipalju kui need juba warem täies wäärtuses ei olnud koormatud wõlgadega.

Nagu kuuleme, käiwad Tallinnas praegu adwokaatide kaudu läbirääkimised Brandt'i metsaagentuuri ja Scheini wahel. Brandt'i esindajaks Eestis on Thomas Clayhills'i firma, kelle adwokaadiks on Max Bock, Scheini esindab adwokaat A. Maurer. Inglise firma loodab weel päästa, mis päästa wõimalik.

Schein on saanud Brandt'i metsaagentuurilt, kelle kaudu toimuwad wõrdlemisi suured metsamaterjalide müügioperatsioonid Balti riikidest, awansina üle 40.000 Inglise naela. Awansi on ta katnud wekslitega ja pidi hiljem saatma wastawa hulga metsamaterjali. Kuna läinud aastal aga metsahinnad Saksamaal olid kõrgemad kui Inglismaal, siis murdis Schein lepingu inglastega ja müüs oma metsamaterjalid edasi Saksamaale, saades müügihinna Eesti Panga kaudu kätte. Inglise firmalt saadud awansi olewat aga tasumata.

Kuidas see asjaär lõpeb, on esialgu raske ütelda. Nagu metsaäride juhtiwaist ringkonnist kuuldub, on Scheini tehingud ja lepingute mittetäitmine wäga halwasti mõjunud Eesti metsaeksportile Inglismaale kui ka teistesse riikidesse.

Soome kõrgendas viljatolle.

Uus püsiva tollitariifi seadus võeti eduskunna poolt vastu.

ETA. Helsingi, 19. oktoobril.

Eduskunna tänasel koosolekul tuli kolmandal lugemisel otsustamisele walitsuse seaduseelnõu püsiwa tollitariifi maksmapanemiseks. Eelnõu wõeti wastu 147 häälega 32 wastu.

Enne läbirääkimiste algust eelnõu üle rahaminister Tanner wõttis sõna, et juhtida weel kord eduskunna tähelepanu otsustamisele tulewa eelnõu tähtsusele. Minister märkis ära, et seda tollitariifi on ette walmistatud juba 16 aastat, ja alles tänawu eelnõu wõidi esitada eduskunnale.

Samal koosolekul wõeti kolmandal lugemisel wastu wiljatollide kõrgendamise seadus, mis on kehtiw käesolewa aasta lõpuni, see on tollitariifide maksmahakkamiseni. Eelnõu järele kõrgendatakse rukki lisseweotolli 25 pennile kilolt ja nisu sisseweotolli 40 pennile kilolt.

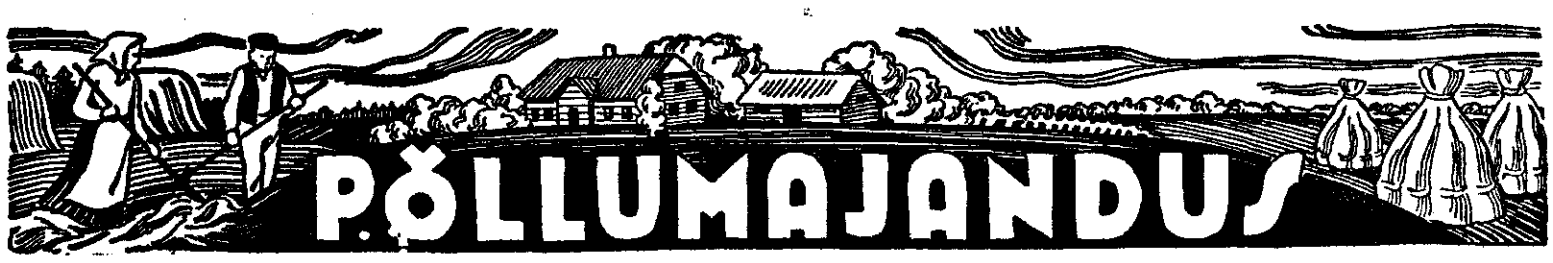

Põltsamaa k. plaanikindlam uudismaaharija.

Igal aastal 2 hektaari uudismaad juure. 4500—5200 kg. heina uudismaa hektaarilt.

Karl Wulf'i „Rohwala" suurtalu asub Pajusi wallas Lahawereres.

Talu üldsuurus on 163,2 ha. Kuiwendust mittewajawaid maid on järgmiselt: aiamaad 1,3 ha, põldu 49,0 ha, niitu 8,0 ha, karjamaad 1,0 ha ja ehituste ning teedealust maad 5,0 ha. Ülejäänud maast 78,9 ha on soo ja 20,0 ha osaliselt niiskuse all kannataw mets. Kasutamiskõlbmatud maad on 5,0 ha.

„Nagu näete", ütles peremees, Ülaltoodud andmeid esitades, „ei jäägi mul muud üle, kui uudismaid harida. Peale põllu polnud waremalt üheltki maa-alalt wõimalik saada korralikke saake. Heina koristamine ei tasu töökulusidki, kui saak on kõigest 550 kg ha'lt. Ka polnud wõimalik niisuguste saakidega ülewal pidada küllaldaselt loomi, et saada põllule hädawajalikku laudawäetist. Rääkimata hea piimakarja soetamisest. Jõusööda ja wilja najal seda ju teha saaks, kuid siis on oksjonihaamer warsti talus. Eriti wiimastel aastatel, mil terawilja kaswatus, wõrreldes minu nõrga karjaga, osutus tasuwamaks. Kokkuwõttes sundis mind uudismaade ülesharimisele soow — kaotada põllul enam terawilju ja soetada weistekarjale tugewat söödabaasi, et wiia karja samuti tasuwamale toodangu kõrgusele. Käsitäes tõuseb muidugi sõnniku wäärtus ja hulk ning see wõimaldab omakorda paremate saakide saamise põldudelt.

„Nii siis asusingi 1931. a. uudismaade harimisele, ilma preemiate ja traktorijaamade abita. Alul katsetasin wähematel tükkidel eelwilja ja heinaseemnesegusid, ka wäetusega tegin katseid. Alul oli ju kõik wööras. Olgugi, et nüüd peale 12,0 ha uudismaa ülesharimist oman tublisti kogemusi, pole ma siiski lakanud katsetetegemisest. Tänawu on katsete ulatus isegi paisunud, kuna minu talus Põllutöökoda korraldab wäga mitmesuguseid katseid." Soos wõib eelwiljana peale segadise, hea eduga kaswatada minu kogemustele ka rukist, kartulit, juurwilja. Ka kanep, tatar ja päewalill kaswatad hästi. Praegu on käimas wäetuskatsed ja katse wasewitriooliga.

Uudismaid waatama minnes peremees jatkab oma seletusi.

„Soo ülesharimine läheb küllalt kalliks — arwan, et ühes maa algwäärtuse ja maaparandustega läheb minul 1,0 ha maksma 180—200 kr. Kuid saak ja saagi kerge koristamine tasub selle kindlasti. Ma ei wõta ka korraga palju uudismaid üles — igal aastal järjekindlalt ühe kraawiwahe, s. o. 2,0 ha, seda ei ole minu talu oludes palju, kuid usun, et ka mitte wähe, kui aluseks wõtta seda, et wastawalt juurdeharitawale maale tuleb käsitäes arendada ka karja — ega siin maasüdames heina müüa ei saa. Niisuguse ülesharimise kiiruse juures, usun ma, on asi kõige tasuwam — wõimalik, et edaspidi on siiski ülesharimise aasta normi tarwilik suurendada — wastawalt karja suurenemisele ja toodangu tõusule. Praegu wõttes ühe lõikuse, saan ädalal ülewal pidada karja päris korralikult ja jätkub ka silo tegemiseks materjali. Esialgu ehitasin katseks 12,0 kuupmeetrise betoonist silohoidla. Sellelegi tuleb kindlasti warsti soetada lisaehitusi."

Jutuka peremehe hoogsa seletuse saatel näen hästiarenenud kultuurheina wälju, ilusat rukkipõldu ja haruldase pikkusega segawilja. Loodusliku pinnal käib kibe juurimise ja kraawikaewamise töö. Kraawitus on lahtine, kuna langus on torukraawide jaoks liig wäikene.

„Kultuurheina all on mul praegu 8,0 ha ja hektaarilt saan keskmiselt 4500—5200 kg kuiwa heina. Selle eest tuleb igal aastal wäetust anda 250 kg superit ja fosforiiti 10 kg fosforiiti ning kuni 150 kg kaalisoola.

„Eelwiljadele annate, wist küll, wäetust rohkem?" küsin headest wiljadest waimustatult.

„Jah, esimesed wiljad saawad rohkem — superit kuni 300 kg ja kaalisoola 200 kg.

Nähes, et asun heinkamara lähemale silmitsemisele, ütleb peremees — „peaheinteks on ristikhein ja timut, sellele sekka on külwatud keraheina, raiheina, rebasesaba jne. Esimestele heinapõldudele wähe, kuid wiimased kultuurpinnad said juba palju parema segu."

Pind on eeskujulikult sile. Selle kohta seletab peremees: „Ega karjatamine polegi wäga ohtlik, kuid siiski tekib tallatud kohti, neist saab lahti rullimisega. Algaastail ma ei rullinud, kuid wesi koguneb lohkudesse, ning tekib jää, mis rikub heinakamarat.

„Kas peale wäetamise ja rullimise weel toimetate mõnesuguseid hooldamiswõtteid kultuurmaadel?" esitan küsimuse kui sammume uudismaadelt kodu poole.

„Neil pindadel peab järjest hoolas olema, on neil ju taimekaswu tõugimused loodud kunstlikult ja kulukalt. Kuna on waja laotada mutimulla hummikuid, kuna puhastada kraawikaldaid wõsast ja kraawe sisse wajunud mätastest, tuleb laiali laotada loomade wäljaheiteid jne. jne.

Rohuaia t. peremees K. Wulf oma soos päevalille kasvatamise katselappide juures.

Sõnnikutõmbaja.

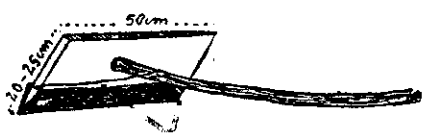

Sõnnikuhargiga sõnnikut loomade asemetelt puhaslaudas ära tõstes ei saa kunagi asemeid täiesti puhtaks — eriti kui kasutatakse aluspõhuks turbapuru õwi peenendatud õlgi. Heaks abiliseks looma aseme puhastamisel on pildil kujutatud n. n. sõnnikutõmbaja. Sellise sõnnikutõmbajaga saab looma aseme täiesti puhtaks ja kuiwaks kraapida kõige wäiksematestki sõnniku osadest. Kokkutõmmatud hunnikusse — wiiakse sõnnik sõnnikuhoidlasse. Peale sellist puhastamist jääb uus allapandaw põhk täiesti kuiwaks.

Sõnnikutõmbaja tehakse keskmise tugewusega 50 sm. pikkusest ja 20—25 sm. laiusest lauatükist, mille alumine osa kaetakse tugewa plekiga. Wars painutatakse natukene üles poole, et oleks wõimalik töötada selle sõnnikutõmbajaga sirge seljaga.

Lehm, kes lüpsis nelja lehma eest.

Käesolewal aastal langes naela sissesöömise läbi karjast wälja üks meie kõrgema toodangulisi lehmi Peningi K. Florelli nr. 38 H 14690-E. Nimetatud lehm oli 1935/36. kontrollaastal Eesti rekordlehmaks ,andes aasta jooksul 8507 kg. piima 343,6 kg. wõiraswaga keskmine piimaraswasus 4,04 protsent. Käesolewal aastal oli sama lehm üritamas uut rekordit, andes 274 päewa jooksul 7356 kg piima 285,3 kg. wõiraswaga, 3,8 protsent. raswa ja tulles ülerüigiliselt 10-dale kohale. Lehma nr. 38 keskmine aasta lüps 7,1 aasta kohta on 7288 kg. piima, 295,6 kg. wõiraswaga, keskmine piimaraswasus on 4,06 protsent.

Kursus maanoorte juhtidele Raplas.

Harjumaal on seni maanoorte töö alal esirinnas sammunud Rapla konwent. Pidew töö on kestnud juba pikemat aega ja ringide wõrk on peagu lõplikult wälja kujunenud. Talwise töö edukamaks muutmiseks otsustas Rapla Konwendi Maanoorte Ühendus korraldada 22.—23. okt. juhtidele instrueerimiskursuse, millest wõtawad osa igast ringist 2—3 juhtiwat tegelast. Kursusel käsitatakse peale organisatsiooni ja talwise töö korraldamise weel hoogtööde, heinaseemne ja kanakaswatuse küsimusi. Korraldatakse ka näitlik waieluskoosolek ja seltskondlik õhtu. Kursusel esinewad ettekannetega Põllutöökoja peasekretär J. Törmaküla, maanoorte instruktor M. Kala, Rapla maatulunduskonsulent A. Kruuswall j. t.

Lähtru maanoorte huviõhtu.

S.-Lähtru algkooli wärskelt remonteeritud ruumes korraldab pühapäewal, 23. okt. algusega kell 18.00 Lähtru maanoortering huwiõhtu, kus õpetaja Illimar ja maanoorte instruktor.

Palso talu eeskujulik karjalaut.

Põllutöökoja esimehe A. Jürima uus moodsa sisustusega puhaslaut.

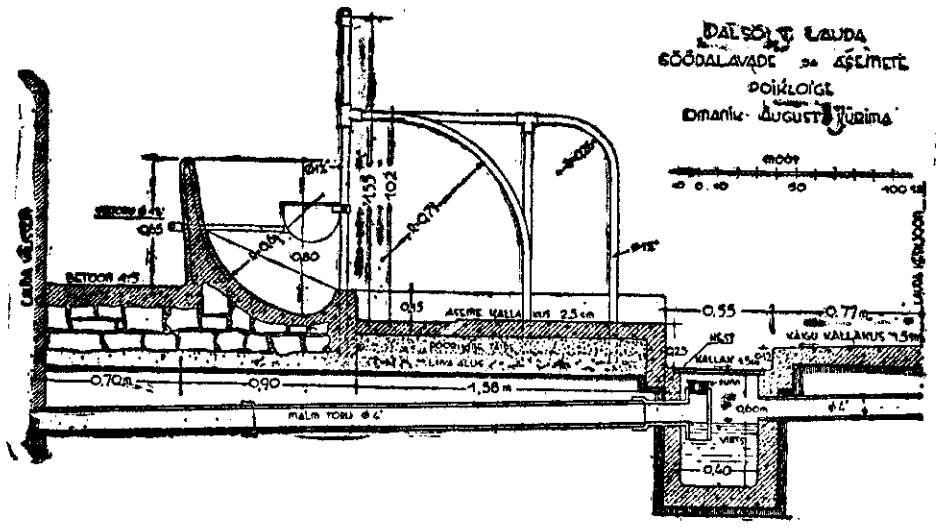

Kõigiti otstarbekohase ja eeskujuliku puhaslauda sisustuse moodustab A. Jürima Palso talu Koerus puhaslauda wastwalminud sisseseade. Lauda sisustus on läbi wiidud ameerika lühikeste asemete süsteemi kohaselt, kusjuures tööd on teostatud suurima täpsuse ja hoolega. Siin on asemete ja sõimede tegemiseks tarwitatud tsementbetooni, kuna asemete osa on wastatud sooja poröösse alustäite peale, mis wõimaldab weistele sooja aset. Wirtsarennid ja sõime sisepinnad on hästi lihwitud tihendatud tsementsegunga. Wirtsa ärajuhtimiseks on nähtud ette rennide lõpul kogumissüwend, kust wirts omakorda juhitakse malmtorude kaudu sõnnikuhoidla wirtsakaewu. Sõime esiwõre kui ka loomi eraldawad wahewõred on tehtud raudtorudest. Loomade kinnitamiseks tarwitatakse ameerika tüüpi terasest kaelusseid. Jooginõud on malmist, asetatud iga kahe looma kohta üks. Sõimed on iga weise wahel eraldatud betoonwahedega. Sääraselt eraldatud sõimed wõimaldawad üksiksõõtmise läbiwiimist ja on siiski hõlpsasti puhastatawad. Käigud ja wirtsarennid on küllaldaselt laiad, mis eeldawad laudas hõlpust talitamist ja puhtushoidu. Ka soodustab hõlpsat talitust ja head ülewaadet laudas loomade asetus piki lauta, peadega seina poole. Laudas on nähtud ette weel noorloomade ja wasikate aiad ja pullirunum. Samuti on lauda juure ehitatud kõik tarwilikud kõrwalruumid. Laudaga ühe katuse alla on ehitatud weel sigala ja kanala.

A. Jürima talu puhaslauda sisseseade on meil üks täiuslikumaid, mida wõib soowitada puhaslauda ehitamisel eeskujuks.

Rahwaülikool — elukool.

Meil on wäga palju räägitud ja kirjutatud juhtide puudusest organisatsioonides. Selle kõrwaldamiseks korraldatud kursused, õppelaagrid ja päewad on aidanud seda kriisi weidi pehmendada. Puudus tegelastest püsib siiski. Põllunduskoolide kõrwal tegutsewad meil juhtide ettewalmistamisega ka maarahwaülikoolid. Rahwaülikoolide liikumine on alguse saanud ja praegugi hoogne põhjamaades. Esimene rahwaülikool asutati Taanis 1844. a. Praegu on Taanis 60, Soomes 55, Rootsis 53 ja Norras 29 rahwaülikooli. Eestis pole rahwaülikoolidel seljataga nii mitmewõrrikat ega pikka tegewusajalugu. Mõte sai tuttawaks käesolewa sajandi esimesel aastakümnel ja teoks Wirumaa Rahwaülikooli awamisega Kundas 1. now. 1925. a. Rahwaülikoolidest noorem, Harjumaa Rahwaülikool alustas tegewust 16. weebr. 1930. a. Kehras, kust see paari aasta pärast kolis üle Rawilasse. Õpetus Rahwaülikoolides toimub talwekuudel, 1. nowembrist 1. maini. Õpetusliku osa kõrwal on eriti silmas peetud ka kaswatuslikku külge. Rahwaülikool ei ole mitte niiwõrd kool selle tawalisemas mõttes, waid rohkem äratusasutus. Sellele wastawalt on koostatud ka ka rahwaülikooliõppekawad. Põllumajanduslike ainete ja praktiliste oskuste kõrwal käsitatakse ka ajalugu, ühistegewust, seltskondlikku kaswatust ja muud elus tarwilikku. Õpilaste isetegewuse arendamiseks töötawad õpiringid, kursused, õpilaste oma ühistegelised ettewõtted jne. Ka õpilaste kooselu internaadis ühes õpetajatega loob soodsa õhkkonna kaswatuslikku külje arendamiseks. Nii ei tunne kewadel äragi noort, kes tuleb sügisel rahwaülikooli sõnakehw, kõhmetu, endasse süwenenud. Talwe jooksul on kool annud hulga teadmisi, aga nende kõrwal ka esinemisjulgust, käitumisoskust ja kõneosawust. Koolist lahkudes on enamik lõpetanuist jõudnud seltskonnategelastena juhtiwatele kohtadele, ning kooli mõju on tunda selle lähemas ja kaugemas ümbruskonnaski, kus kooli lõpetajaid rohkem. Rahwaülikool on oma lühikese eluea jooksul pidanud üle elama mitmeid murrangjärke ja raskusi. Nii on Harjumaa Rahwaülikool wahetanud asukohta ja mitu korda ka juhatajaid. Kaheksa tegewusaasta jooksul on olnud seal nelt juhatajat. Tugenedes tähelepanekutele, mida olen teinud rahwaülikoolide alal Taanis ja Rootsis, wõin kinnitada, et juhataja isikust oleneb wäga palju kooli elujõud.

Üheks eduka õppetöö pidurdajaks on olnud ka õpilaste küsimus. Nende rohkusega ei saa meie rahwaülikoolid kiidelda. Wirumaa Rahwaülikoolis on neid seni olnud keskmiselt 60, Harjumaa omas poole wähem. Kõikuw on olnud ka õpilaste wanus ja üldhariduslik ettewalmistus. Seetõttu on ka koolil ja õpetajaskonnal raske korraldada edukat tööd. Õpilaste hankimiseks oleks tarwilik peale propaganda, mida teewad lõpetanud, laiemaulatuslik selgitustöö rahwa hulgas, eriti seltskondlikes organisatsioonides. Meil peaks rohkem maad wõtma stipendiumide mõte. Seltskondlikud organisatsioonid ja ka ühistegelised ettewõtted oma tegelaste reservi täiendamiseks peaksid leidma wõimalust noorte saatmise rahwaülikoolidesse. Küll tuleb nii mõnigi kord saatjal organisatsioonil maksta „kooliraha", kuna saadetu wõib lõpetades siirduda mujale, kuid kasu on sellest siiski, nii üldsusel kui ka lõpetanud endal. Ka maanoorte organisatsioonides oleks tarwilik teadlik selgitustöö rahwaülikooli hüwedest, sest need on, waatamata mõnedele puudustele, siiski sobiwamad kohad tegelaste ettewalmistamiseks.

M. K.

Kartulieksport täies hoos.

Käesoleval nädalal väljub Tallinnast kolm laeva seemnekartulitega. Tänavust seemnekartulite pakkumist hinnatakse 10.000 tonnile.

Paremal: naised laohoovil kartulite sorteerimistöödel ja eksportkartulite kottide täitmisel. **Vasakul:** elektrikrana abil vinnatakse kartulikotid välismaale veoks laeva.

Seemnekartulite kokkuwötmine on maal praegu täies hoos. See toimub raudteejaamades rohkem kui 50 punkti kaudu. Kui algul eksportörid wötsid wastu waid „Majesteeti", toimub möödunud nädala keskpaigast ka „Warajase Kollase", „Bintje" ja „Yorgi hertsogi" kokkuost. Ainult mõnes seemnekartuli sordi, nagu „Eesti kollane" wastuwött on lahtine. Tänawust seemnekartuli saaki arwestatakse umbkaudselt 10.000 tonnile. Kuigi tunnustatud kartulipöldude pindala tõuseb tänawu 2679 hektaarile läinudaastase 2331 hektaari wastu, on seemnekartuli kogusaak halwa aasta tõttu mullusest fliskt halwem. Läinud aasta saagist ostetti seemnekartuleid kokku 12.700 tonni.

Eksportkartuli ladudes käib praegu kibe töö. Rumberg, Tuberg ja Ko. kartuliladudes on töös ligi 200 naist ja meest, kes on ametis wagunite tühjendamisega, kartulite sortimisega ja kastidesse ning kottidesse pakkimisega. Euroopa riikidesse läheb seemnekartul kottides, kuid Lõuna-Ameerikasse tuleb kartul saata kastidesse pakituna. Muidu ei kannata kartul pikka teekonda välja. Sortimisel kõrwaldatakse kartuleist usfiaukudega, kärnadega ja wigastatud mugulad, kuna wälismaa nõuab puhast kaupa. Praake tuleb seemnekartuleis ette 5—20 protsenti.

Seni on eksportörid seemnekartulit kokku ostnud 6000 tonni ümber. Eksportöride arwates suudawad nad kogu pakutawa seemnekartuli koguse kokku osta. Wähemaid partiisid on seni seemnekartulit läinud Lõuna-Ameerikasse ja Wahemere riikidesse. Elawam eksportdihooaeg algab lähemal ajal. Käesolewal nädalal sõidawad kartulilaadungiga wälja mootorpurjekad: „Läänemaa" ja „Järwamaa" ning aurik „Pearu". Esimesed kaks neist wötawad kartuleid peale ligi 1700 tonni ümber, wites selle Wahemeremaadesse. „Pearu" wötab 350 tonni kartuleid peale Shweitsi jaoks, kus laadung Rotterdamis teisele aurikule üle antakse.

Lõuna-Ameerikasse näib tänawune kartulieksport kujunewat wähemaks mullusest. Suure pakkumise tõttu on seal kartulihinnad langenud ja meie eksportöridel on kauge weo tõttu raske sealsel turul wõistelda.

Kuressaares süüakse värskeid maasikaid.

Kuressaares, Weski tän. 10, Wekmanni maja aias on maasikad lõõnud teiskordselt õitsele. Osa maasikaid on juba täiesti walminud, kuna osa on pooltoored. Teise saagi maasikaid on Wekmanni aias rohkesti.

Saaremaa naised meestest tuletõrjes kangemad.

Karja kodunduskooli juures Saaremaal korraldati tuletõrjepritside käsitamiswõistlus. Üllatuslikult tuli wõistlusel esimeseks Karja kodunduskooli naiskond, lüües mehi. Naiskonda kuuluwad kooli õpilased.

Asutatakse riikliku ajaloo muuseum.

Wabariigi President K. Päts oli saatnud Wabariigi Walitsusele kirjaliku ettepaneku, et wöetaks kaalumisele riikliku ajaloomuuseumi asutamine, mille kogud — dokumendid ja muud esemed — annaksid käsituse Eesti iseseiswuse sünnist ja selle pärastisest arengust. Kawatsetud muuseum peaks seega kujunema teatawa määrani meie iseseiswuse wöitluseloo jäädwustajaks Wabadussõja Muuseumi kõrwal.

Wabariigi Presidendi soowiawalduse põhjal wolitati haridusministrit selles asjas celtöid sooritama — kawa koostama ja ettepanekuid tegema. Kuuldawasti haridusminister kol. A. Jaakson kawatseb juba lähemail päewil kokku kutsuda nõupidamise, kuhu palutakse ka teiste küsimusse puutuwate ministeeriumide ja asutuste esindajad. Nõupidamisest wötaksid haridusministri juhtimisel osa kunsti- ja teaduseosakonna direktor prof. dr. J. Wasar, Eesti Rahwa Muuseumi dir. dr. F. Linnus, Riigi Keskarhiiwi juhataja dr. O. Liiw j. t. asjatundjad.

Tuleb kõigepealt selgitada, kuhu muuseum rajada. President on tähendanud, et tema arwates selleks sobiks Kiek in de Kök'i torn. Tuleb selgitada, kas torni wastawa remontimise järele saab muuseumi asukohana kasutada. Edasi tuleb kindlaks määrata muuseumi ulatus, kawa ja lahendada eelarwe küsimused. Edasi tuleb lahendada muuseumi asetatawate dokumentide ja esemete koondamise korraldamise küsimus. Kogu selle kawatsuse teostamine wötaks aega mõni aasta.

Wabariigi Presidendi arwates riikliku ajaloo muuseum peaks walmis olema meie iseseiswuse 25. aastapäewaks.

Muuseumid ei saa õieti kunagi walmis, need täienewad aast-aastalt, nagu näeme oma Wabadussõja Muuseumist, mis alles nüüd hakkab wötma oma täielikku ulatust. Samal wiisil täieneks ka asutada kawatsetaw muuseum. Koos muuseumi asutamisega peaks käima tema wäljaarendamiseks kogu riigis hoogne propaganda.

Nagu juba eelpool tähendatud, kujutaks kawatsetaw muuseum meie iseseiswuse sündi ja selle pärastist arengut. Muuseumi eksponaatide hulgas wõiksid muu seas leiduda kogu meie iseseiswuse ajal trükitud rahad, margid ja muud wäärtpaberid.

Tormimöll Saaremaa rannikul.

Purustas kaluritele püüniseid ja põhja-õngesid. — Tuhandeid kroone kahjusid

Wiimased tugewad tormid on kogu Saaremaa rannikul kaluritele toonud suuri kahjusid. Kuigi tormikahjude kohta pole weel tehtud kokkuwõtlikke arwestusi, on juba nüüd kindel, et on tegemist rohkete tuhandete kroonidega. Üksnes Kihelkonna ümbruskonnas ulatawad tormikahjud tuhandetesse kroonidesse.

Kõikjal on torm purustanud merre jäetud püüniseid. Kuna torm merel walitses pikka aega, meri löi põhjani lainetama ja seetõttu ei pääsenud häwitustööst ka põhjaõnged. Kalurite kahju kaudselt paisub seda suuremaks, kuna praegu on just parim püügihooaeg. Seatpaisatud ja purustatud püüniste korraldamine nõuab aga rohkesti aega.

Viru rannas nähti suurt sõjalaeva.

Esmaspäewal ilmus Wiru randa Purtse kohale suur tundmatu sõjalaew, mis liikus umbes 10 km. kaugusel kaldast wäljaspool territoriaalwete piiri. Udu tõttu ei olnud wõimalik selgitada laewa päritolu ja tüüpi, kuid rannawalwe arwates on tegemist N. Wene sõjalaewaga, mis tulnud Soome lahte õppeotstarbel.

„Valge hädaoht".

midagi, mis wihjanuks salasõnumile, pööras mõrwar oma tähelepanu teraskapile seina ääres.

Kestis mõni minut, enne kui ta kartoteegist leidis kasti, mis sisaldas teda huwitawaid andmeid. Siin oli täielik aruanne kõigist neist kolmest surmast, mis olid juhtunud Hartby lennuseltsi lennuwäljal. Seal leidus ka mõningaid lisateateid hilisemate sündmuste kohta ja nende wastu tundis Pierre Gruvel erilist huwi, sest ta märkas seal korduwalt oma õige nime mainimist. Kuid ta ei wiitnud nüüd lugemisega aega. Seda wõis ta hiljem teha. Ta puistas kasti sisu oma kohwrisse ja sulges kartoteegi terasukse.

Siis jäi ta weel kümneks minutiks ruumi, hoolimata kõssiwajunud kogust laua ääres, kelle silmad olid juba klaasistunud. Surnud mehe taskust wöetud wötmete abil awas Gruvel wiimase kui laeka ja lauakapi. Aga alles siis, kui ta oli põhjalikult otsinud läbi ka Reevesi taskud, oli ta kindel, et büroos ei leidunud enam ainustki kirjalikku tunnistust tema wastu. Alles siis pani ta oma kohwri kinni ja lahkus ruumist, lukustades ukse enda järel.

Trepist laskudes kohtas ta hallis öösahti.

„Härra Reeves on nii ametis, et ta ei salli wähematki tülitamist," ütles ta, wangutades nukralt pead, ja köneldes jälle oma wöörapärase aktsendiga. „Kardan, et ta polnud minuga sugugi rahul. Mul lõppesid tikud ja ma koputasin tema uksele. Ta andis mulle ühe tiku, aga keeras siis ukse lukku."

„Sellepärast ei maksa muretseda," wastas öösahti, imestades teise solwunud ilme üle. „Härra Reeves on minu wastu tihti wäga järsk, kui ta nii hilja on töös."

„Noh, sellisel juhul ma teda täna öösel enam ei segaks."

Öösahti muheles.

„Wahest oleks parem küll."

Ta puudutas sõrmeotstega otsaesist, kui Gruvel ulatas talle helde jootraha, ja ruttas siis awama wälisust.

„Naljakad mehed, need wälismaalased," pomises öösahti endamisi, kui Gruvel oli lahkunud, „mis selles siis häda oli, et Reeves oma ukse lukku keeras?"

Wahepeal kutsus Gruvel taksо ja teades, et ta roim jääb mõneks tunniks weel saladuseks, käskis ta end sõidutada Bloomsburysse. Maja, kus ta wäljus autost, asus just tolle kõrwal, kus elas Gail Ingleton. Taksо eemaldudes awas ta ukse oma wötmega ja sammus trepist üles.

Ta oli üürinud selle toa kümme päewa tagasi Pierre Gruveli nimele ja ta walikut oli mõjustanud asjaolu, et teda Gail Ingletoni toast kõrwalmajas eraldas waid telliskiwist müür.

Kodunt ära olles pidas ta oma toa ukse alati lukus. See oli tark ettewaatusabinõu, sest uudishimulik perenaine oleks muidu wahest juhtunud märkama, et osa tapetit oli seina küljest lahti kistud, krohw selle tagant kõrwaldatud ja telliskiwid paigast nihutatud.

Gruvel oli tõstnud telliskiwid eest ja puurinud läbi järgmise krohwikorra ja Gail Ingletoni toa tapeti augu, mis wõimaldas tal näha ja kuulda kõike, mis seal toimus. Ta oli kuulnud pealt Gail Ingletoni ja Paul

12. peatükk.

Salakirjas koostatud sedelid, mis Gail Ingleton oli üle annud Paul Wellingtonile, polnud nende kohtamise ainsaks põhjuseks. Wiimaste kuude jooksul olid nad kindlate waheaegade järele „Langenud inglis" saanud kokku. Ainult kahel korral oli tüdruk Wellingtonile üle annud teate. Nende kohtamiste tõeline põhjus oleks aga üllatanud nii Raiefieldi kui ka Strongi, sest suuliselt Wellingtonile üleantud teated puudutasid asja, mis üldse polnud ühenduses seadusewastase uimastusainete weoga.

Päew enne Raiefieldi nägemist „Langenud inglis" oli tüdruk awastanud, et teda jälitatakse. Ta tundis rahutust, kuna mees, kes temast oli huwitatud, näis riietuse ja habeme ning wurrude järgi otsustades wälismaalane. Ja tüdruk tundis muret, kuna ta ei teadnud, kui kaua teda juba walwati.

Ta oli kohe muutunud ettewaatlikumaks, kuid enne seda oli ta oma salajast äri ajanud nagu tawaliselt. Kui wöörас oli teda silmas pidanud pikemat aega, pidi ta kindlasti teadma rohkem kui tüdruk soowis.

Gail oli mehest kõnelnud Paul Wellingtonile, kuid ka tema ei osanud seletada salapärase walwuri päritolu. Alles siis, kui Gail nägi Victor Raiefieldi koos peainspektor Strongiga, arwas ta leidnud olewat seletuse. Raiefield polnud nähtawasti mitte hoolimatu seikleja, nagu ta oli teeselnud. Mingil põhjusel oli see mees waletanud Garthile ja talle. Waewalt usutaw, et ta otsis wõimalust salaja uimastuswahendeid wedada üle kanali, kui ta oli nii suur sõber Strongiga. Sest Gail teadis, et Strong oli Scotland Yardi uimastusainetega lewiku wastu wõitlemise osakonna juhataja.

Kas Raiefield kahtlustas teda? Kas see oli põhjuseks, et ta teda oli petnud? Kui nii, siis wõis teda jälitaw mees olla mõni moonutatud wälimusega detektiiw.

Mõte polnud rahustaw, kuid peletas wähemalt teadmatuse hirmu, mille all ta wiimastel päewadel oli kannatanud. Politsei ei teeks talle wähemalt füüsiliselt midagi, kuna leidus teisi mehi, kes ei kõhkuks sellest tagasi. Sest oma seiklusrikka elu jooksul oli ta soetanud endale enam kui ühe waenlase.

„Aga kuigi ta oletus oli loogiline, eksis ta ometi, arwates end wiibiwat politsei walwe all. Aimanuks ta, et jälitajaks oli ta suurim waenlane, poleks ta loosse suhtunud kindlasti nii rahulikult.

Mees oli talle täna õhtul järgnenud Oxfordi tänawale. Seal oli ta astunud taksosse, mis tõi ta „Langenud inglisse". Sõiduki aknast wälja waadates nägi ta habemega wälismaalast wõtwat samuti auto. Kui mees talle järgneb, pidas Gail soowitawaks Pauli mitte kohata wöörastemajas, nagu kindlaks määratud.

Teine auto püsis kindlalt Gaili sõiduki nähtawuspiirkonnas. Kui Gail oli jõudnud Kenti maanteele, kawatses ta parajasti juhile anda uut aadressi, kuid märkas järsku, et jälitaja laskis oma auto pöörata ümber ja sõitis tagasi. Habemega isand autos oli rahuldatud. Ta teadis, kuhu tüdruk sõitis.

Ta andis juhile käsu tagasi sõita West Endi, ühe büroohoone ette Long Acre'i tänawal. Ta oli käinud seal igal õhtul möödunud nädala jooksul ja

Juriidiline NÕUANNE

Wastus lugejale 24045: Wallaslapse emaga abielludes wöib mees wallaslaſt oma ſeaduslikuks lapſeks tunnistada ja oma nimele wötta, milleks wastaw awaldus tuleb teha perekonnaſeiſuametnikule abiellumiſel wöi hiljem üksköik mis aja möödumiſel ja iſegi ſiis, kui laps juba ſurnud.

Wastus lugejale 4769: Turbaraba mõttelise osa ostmiſel tuleb notariaalne ostuleping sõlmida ja kinnistada, mida teha saab aga ainult ſiis, kui see mõtteline osa ka müüja nimele juba kinnistatud. Kui see kinnistatud pole, ſiis peab müüja seda taotlema. Mis teel see wöimalik oleks, selle kohta ei ole küſimuſes andmeid. Pöörake adwokaadi poole.

Wastus lugejale 100: Kui on uus tee ehitatud ja awatud, ſiis suletud wana teed mööda, mis pealegi üles kündud, käia ei tohi, ammugi mitte ſeal ilma maaomaniku loata omawoliliſelt heina niita, mispuhul wöib ſüüdistuſe tõsta ja protokolli konstaablil lasta teha.

Wastus lugejale 855. Ehitusettewõtte peale tuleb äritunnistus lunastada, mille järk oleneb tööliste arwuſt. Asja kohta saate ſelguſt makſuinspektorilt. Töö alguſeſt tuleb teatada töövinspektorile ja töölised haiguſe ja õnnetuste wastu kindlustada haigekaſſas ja tööliste kinnituſühiſuſes. Äritunnistuſe peab lunastama ja töölised kindlustama ka allettewõtja, kui oſa tööd temale edaſi antakſe, wastaſel korral wastutab peaettewõtja. — Töökaitſeeaduste ja määruste kogusid on müügil ſuuremates raamatukauplustes.

Wastus lugejale 31619: 1) Talu jagamiſe leping on mõlemale poolele kohuſtaw, mille täitmiſt wöib tarbekorral nõuda tſiwiilkohtu korras. Maamõõtja teeb plaanid jagamiſe lepingus kirjeldatud wöi poolte poolt ettenäidatud piiride kohaſelt, kui need piirid ja eraldatud üksuſed ſuuruſe poolest wastawad ſeaduſe nõuetele. Näiteks, ei saa eraldada alla 10 ha üksuſt ja mitte üle 2 lahustüki, kusjuures peakoht peab wähemalt 20 ha ſuuruſeks jääma, ehk olgu, kui neid üksuſi on enne 1938. a. eraldi majandatud, mille kohta kinnistamiſe puhul wallawalitſuſe tõendus tuleb wõtta. Samuti pole lubatud ebaotstarbekohaſed piirid ja kuju. 2) Õppinud töölise wöi meiſtri eksami makſu eksamile mitteilmumiſele haiguſe tõttu wöi muul põhjuſel wöib tagaſt ſaada, milleks palwe tuleb eſitada kohaliku tööoskuſameti kaudu tööoskuſe kutſe nõukogule Tallinnas, Haridusministeeriumi juures. Eksamimaks wöib jääda ka ette järgmiſeks korraks, kui eksamiſt üldſe ei loobu, mispuhul ſeda tagaſi pole tarwis nõuda.

Wastus lugejale 32240: Minias oma äia talus elades ei ſaa nõuda palka, kui ſelle kohta kokkulepe wöi teenistusleping puudub. Mehe ſurma korral pärib lasteta leſk kogu mehe wallaswara, ſeega käesolewal juhul ka mõrrad, kui need mehe, aga mitte äia, ostetud ja ſeega mehe omandus on.

Wastus lugejale 22916: 1) Eratee ſulgemiſe korral tuleb tee kaſutamiſe endiſtamiſe nõudmine eſitada jaoskonnakohtunikule 1 aasta jooksul arwates tee ſulgemiſeſt. Awaliku tee ſulgemiſe korral wöib ſüüdiſtus tõsta, milleks konſtaablil tuleb lasta protokoll teha. Pöörake adwokaadi poole. 2) Kui eraldamiſele määratud popſikohta ſeni pole jõutud wälja mõõta, müügi alla wõtta ja kinnistada, mis toimub maakorralduſe tõõde järjekorras, ſiis peab pops taſuma renti maakorralduſe komisjoni eraldamiſe otſuſes määratud ſuuruſes. Wõlgujäänud renti wöib tſiwiilkohtu korras ſiſſe nõuda, kuid popſi ſeepärast wälja tõsta ei ſaa. Rendi makſmiſe kohuſtus kestab kuni popſikoha oſtu alla wõtmiſeni. Popſikoha peal laſuwad kinniswaramakſud ja naturaalkohuſtuſed kuni koha lõpliku eraldamiſeni peab taſuma peakoha omanik ajutiſe rendi arwel.

Wastus lugejale 4060: Enne teſtamendi kohtulikku kinnitamiſt ei ſaa pärijad neile teſtamendis määratud asju ja wäljamakſe kätte, ſamuti ei ole neil mingit õiguſt enne inwentari müüa ega talu ſiſſetulekuteſt oſa ſaada ilma talu pärija nõuſolekuta. Eſitage teſtament kohe kohtule jõuſſe kinnitamiſeks. Tarbekorral wõite walla waeſtelaſtekohut paluda ka pärandustombu hooldajad määrata ja päriwara üles lasta kirjutada, et midagi kaotſi ei läheks.

ÜLDINE NÕUANNE

Wastuſeks lugejale Hellenurmes.

Preſendi ümbertöötamiſeks on olemas wastaw wedelik, milles leidub wärnitſat, mineraalõliſid jne. Teda ſaate osta rohukauplusteſt ja wärwikauplusteſt.

Wastuſeks lugejale nr. 5444.

Soowite õõta ſugulaſt külastama Siberiſſe. Siber on ſuur ja lai ning kohaſt, kus teie ſugulaſed elawad, oleneb ka õõiduhind. Pöörake ſelles asjas „Eesti Reiſibüroo" poole Tallinnas. Õõiduks tuleb teil muretſeda wälispaſs ja ſiis peate muretſema ſiſſeſõidu wiiſumi N. Wene ſaatkonnalt Eestis.

Teid huwitab weel, kas traktorijuhtimiſe alal on ilmunud õpperaamatut. Ei ole. Et ſeda ala õppida, on ſoowitaw oſa wõtta kurſuſteſt. Neid korraldab Põllutöökoda.

Uhtna tärkliswabrik aſub Wirumaal, Waekül raudteejaama juures.

Wastuſeks lugejale nr. 28779.

Laſtele toetuſe ſaamiſeks peate awalduſe eſitama ikkagi wallaomawalitſuſele. Kui eſitate maaomawalitſuſele, tuleb küſimus ſelgitada ikkagi wallawalitſuſel, kes kohapeal kindlaks teeb toetuſe wajalikkuſe. Kui teie olukord niiſugune on, nagu kirjeldate, peate wallawalitſuſelt abi ſaama.

Raadio saatekava.

Neljapäev, 20. okt.
Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauud. 7.25 hommikukonts. (helipl.). 8.15 hommikupalvus — õp. G. V. Klaus. 8.35 perenaistele. Turuteated.

16.50 teated ja rekl. 17.00 Türi: Inglise keel edasijõudnutele — R. Seth. Tallinn ja Tartu: Rahvuste tantse (helipl.). 17.30 solistide-konts. (helipl.). 18.10 mudilastele Kuidas elavad Peep Täitsamees ja Reet Rõõmusmeel sügisel. 18.40 päevauud. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 viis minutit tervisele — dr. med M. Kask. 19.10 orkestrimuusika. RR ork., juh. P. Nigula. 19.45 majanduslik ringvaade — L. Grandberg. 20.00 muusika keelpillidele. RR ork., juh. P. Nigula. 20.30 „Armastajate eine", A. Birabeau kuuldemäng. 21.00 triokonts. Corso-trio. 22.00 õige aeg. Päevauud. ja sporditeated. 22.10 Eesti muusika (helipl.) ja RR ühend. sümfooniaork., juh. O. Roots. 22.40—23.00 R. Kapper: Möödunud veerandaasta ülevaade (Esperanto keeles).

Reede, 21. okt.
Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauud. 7.25 hommikukonts. (helipl.). 8.15 hommikupalvus — õp. L. Raudkepp. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated. 10.00—10.40 Kooliraadio. „Matk meresügavusse", kuuldepilte elust meresügavuses. Koostanud J. Rebane.

16.50 teated ja rekl. 17.00 operetimuusika (helipl.). 17.45 Türi: ins. L. Kangro: Alusturvas võetagu sügisel välja! 18.00 Türi: Põllumajanduslik päevaküsimus. 17.45 Tallinn ja Tartu: Karakterpalasid (helipl.). 18.10 lastele. Mõistatame mõistatusi ja lahendame ülesandeid. 18.40 päevauud. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 muusika kohvikust „Harju". 19.35 eesti keel — R. Kress. 20.00 E. Coatesi helindeid (helipl.). 20.35 kodumaa ringvaade — A. Oidermaa. 20.50 F. Schuberti soololaule. P. Härm (tenor). 21.10 aktuaalne kümmeminut. 21.20 sügisemuusika. RR ork., juh. prof. R. Kull. 22.00 õige aeg. Päevauud. ja sporditeated. 22.10—23.00 R. Wagneri helitöid. RR ork., juh. prof. R. Kull.

„Nõmme K. L. S." reedel, 21. okt.

15.00 heliplaate. 16.00 heliplaate ja teateid.

Põllumees A. Vaher 60-aastane.

15. oktoobril pühitſes oma 60 a. ſünnipäewa Tammiſtu walla Liiwalaane talu peremees Ants Waher. Juubilar äratati ſünnipäewa hommikul Tammiſtu rahwaraamatukogu ſeltſi paſunakoori poolt; hommikuſel waratunnil oli teda tulnud terwitama hulk tuttawaid ja õõpru.

A. Waher on agaralt oſa wõtnud kohaliku wallaomawalitſuſe kui ka ſeltſkonna tegewuſeſt. Ta on olnud mitut aega wallawanemaks ning tema tegewusajal rajati Tammiſtuſſe uus koolimaja. Elawalt on ta oſa wõtnud kohaliku ſeltſimaja ehituſtöödeſt ja teiſte ſeltſide tegewuſeſt, kus teotſenud aſutaja ja juhatuſe liikmena.

Jahuveski Kuressaares tuleohus.

Esmaspäewa hommikul ſattus Kureſſaares ſüttimisohtu Heimar Adſeldt ja Ko jahuweski. Gaaſigeneraatori plekk-korſtnas ſüttis tahm. Katuſel wõtſid omakorda tuld puuſt katuſe paarid, mis olid aſetatud korſtna otſeſſe läheduſſe. Kuna oli karta tõſiſt tuleohtu, alarmeeriti tuletõrje. Enne kui tuletõrje ſai tegewuſſe aſtuda, õnneſtus ſiiſki tuld kuſtutada weſki oma hüdropultidega. Tule läbi tekkinud kahju on wäike.

Tuli ähvardas Valga Eesti Panga osakonda.

Esmaspäewa hommikul kella 8 paiku kõlas Walgas tulikahju alarm. Selgus, et tuleohtu on attunud Eesti Panga Walga oſakonna maja Aia tän., milles aſub ka Walga makſuamet. Tööle tulewad makſuameti ametnikud märkaſid, et makſuameti ruumide kõrwal olewaſt kõõgiſt ajab ſuitſu wälja. Ilmnes, et wigaſte lõõride kaudu oli tuli pliidi alt ſattunud lae ja ſeinte wahele.

Tuletõrje ja appikutſutud ſõdurite kaasabil lõhuti maha kõõgi waheleinad ja lagi, mille landade wahelt ſaadi tulepeſa kätte. Tuli ei jõudnud kuigi ſuurt kahju ſünnitada, ſuurem kahju on ainult teiſe korra põranda ja eſimeſe korra lae ning ſeinte lõhkumiſeſt.

Oru lossi juurde suur tammik.

Oru loſſi ette istutatakſe ſuur park täienduſeks praegu olemaſolewale pargile. Rajatawas pargis on ſuur oſatähtſus tammedel, mida tuuakſe kõigiſt kodumaa metſkondadeſt. Iſtutamistööſt teoſtatakſe oſa juba ſel ſügiſel. Kawatſetakſe istutada kuni 5000 puud. Sellise istutamistööga awardub Oru park tunduwalt.

Peale tammede istutatakſe parki weel mõningaid uuſi, meil harwanähtud puuliike.

kordagi polnud ta näinud tuld akna taga, mis teda huwitas. See oli erakontori aken hoone kolmandal korral, mille uksel seisis: „Fergus E. Reeves. Eradetektiiw."

Tundmatu habemik teadis seda, kuna ta oli üürinud büroorruumid samal korral kümme päewa tagasi. Nimi, mis oli juurde ilmunud üürnikkudetahwlile wälisukse kõrwal, oli Pierre Gruvel, ja teiste majaelanikkude arwates tegi ta masinakirjatöid ja ärikirjade tõlkeid.

Päewal oli teda büroos näha wäga harwa ja ukſehoidja pidas ſelle põhjuſeks tööpuudust. Oli üldiſelt teada, et ſellise tööga tutwuskonnata inimeſed ſaawad waewalt elatud. Õõwaht tundis meeſt ka wõrdlemiſi hästi, ſeſt ſee kõnetas teda tihti prantſuſepäraſes inglise keeles, kui teiſed ametnikud juba ammu olid majaſt lahkunud.

Gruvel ſaatis takſo ära ja ſilmitſes aknaid. Täna põles imelikul kombel tuluke Fergus Reeves'i büroos. Kärmel ſammul oli ta wälisukſe juures.

Ta helistas ja õõwaht awas.

„Wabandage," ütles Gruvel wiletſas inglise keeles. „Peagu igal ööl tülitan teid. Kuid loodan, et mul ei tarwitſe ſiia enam edaspidi tulla."

Õõwaht mäletas prantslaſelt ſaadud ilusaid jootrahaſid ja naeratas wiiſakalt.

„Ei tee wiga, ſir. Pole mingi tüli teid ſiſſe lasta. Selles hauakambris on nii igaw üksinda ja mul on alati heameel, kui ſaan kellegagi wahetada mõne ſõna."

„Kuid täna öösel te pole ju üksinda, mis? Nägin mr. Reeves'i aknaſt paiſtmas tuld."

„Jah, mr. Reeves on ikka weel ſiin. Imelik, enne teie tulekut töötas ta alati hilise ööni ja oli mulle ſeltſiks. Täna aga ütles ta üle hulga aja jälle, et jääb weel tükiks ajaks ſiia."

Härra Gruvel pomiſes midagi prantſuſe keeles, mis kõlas umbes nagu „hea juhus!" Ta ſammus aeglaſelt trepi juurde, kuid kinnastatud kätt käſipuule aſetades peatus hetkeks.

„Mis tööd ta ſiis teeb, et peab ſelle tingimata nüüd öösel lõpetama?"

Õõwaht ſügas pead.

„Nägin ta laual pabereid, millele olid trükitud ruudud. Küſiſin talt naljа wiluks, kas ta lahendab riſtſõnu. Ta ütles, et ſee on midagi riſtſõnade taoliſt, kuid hoopis keeruliſem. Ta ei aſunud kuigi ſuure rõõmuga tööle."

Gruvel ſuutis warjata oma ſuurt huwi õõwahi ſõnade wastu üksköikſe naeratuſe taha.

„Ah nii, nii!" ütles ta lõbuſalt. „Olen rõõmus, et mina pole detektiiw. Olekſin ſelleks liialt hajameelne. Ja nüüd pean ära tooma paberid, mis ma maha unuſtaſin. Kas olete ſiin ja laſete mu wälja, kui umbes weerand tunni päraſt tagaſi tulen?"

Mees noogutas ja oſutas ukſehoidja putkale trepi all.

„Leiate mu ſealt, ſir, kui mind wajate. Pean enne uue ringkäigu alustamiſt piſut keha kinnitama."

Miſki poleks Pierre Gruvelile wõinud ſobida paremini. Ta oli nähtawaſti ſaabunud wäga ſoodſal hetkel. Ta wõis oma töö ſooritada weerand tunni jooksul, tundmata hirmu wahelesegamiſe pärast.

Jõudnud kolmandale korrale, awas ta oma büroo ukſe ja astus ſiſſe. Ruum oli õige napilt ſijuſtatud: laud ja kaks tooli moodustaſid kogu mööbli. Laual aſetſes wäike nahaſt kohwer.

Gruvel keeras elektri põlema, ſulges ukſe ja tõmbas aknaeesriide alla. Siis ſammus ta nurka, kuſt ta wari ei paiſtnud aknale, ja tõmbas ſügawaſt mantlitaskuſt rewolwri. Ta awas magaſini, ſilmitſes padrunipeſa ja lükkas magaſini jälle kohale. Siis wõttis ta taskuſt umbes kuue tolli pikkuſe teraſeſt ſilindri ja pistis ſelle rewolwritoru otſa.

Kõik korras, pani ta relwa jälle taſku, haaras kohwri ja peatus hetke, et toas teraſelt ringi waadata. Kuid ta polnud midagi maha jätnud, mis oleks wõinud reeta ta tõeliſt iſikut. Iſegi ſõrmejälgi polnud jäänud — ſeſt kui ta oli käinud ſiin toas, oli ta alati kannud kindaid.

Rahulolewa ilmega awas ta ukſe ja keeras tule ära. Pool minutit hiljem wiibis ta Fergus Reeves'i ukſe taga ja koputas taſakeſi krobeliſele klaaſile.

Ta ei oodanud ſisſepalumiſt, waid awas kohe ukſe. Kirjutuslaua ääres istus tüſe keſkealine mees. Ta oli lõua toetanud kätele ja wahtis üksiſilmi kitſale paberiribale. Laud oli kaetud raamatutega, millеſt mitmed olid awatud. Paberikorwis ja põrandal ümberringi wedeles mitmeid kortſutatud neljakandiliſi paberilehti pliiatſimärkidega. Lehed olid ilmſeſti ärritusega pillutud kõrwale.

Seda kõike jõudis Gruvel märgata, enne kui teine waatas üles ja jäi talle üllatunult otſa wahtima.

„Wabandage häirimiſt," pomiſes Gruvel meſimaguſal häälel ja kummardus. „Näite olewat wäga ſüwenenud töösſe, härra."

Iſtuja ilme muutus weelgi wihaſemaks. Ta tundis hiliſes külastajas mehe, kes hiljuti oli üürinud büroo ſamal majakorral.

„Jaa, mul on töö," wastas ta lühidalt. „Mida te ſoowite?"

Ta hääle ebaſõbralikku tooni ei põhjuſtanud nii palju ootamatu ſegamine kui imelik naeratus Gruveli huultel ja kummaline läige tema ſilmis, mis jundis Reeveſi walwel olema.

„Soowin wäga palju," wastas Gruvel ja imelikul kombel kõneles ta nüüd täiesti wõõrapäraſe murrakuta. „Kuid eelkõige, ſõber, ſoowin ma teid."

Nähtawale ilmus automaat-rewolwer. Ta oli kaitſe juba kõrwaldanud ja nüüd ſurus ta wähemagi kõhkluſeta päästikule.

Paugu ſummutatud müra oli wiimane, mida Fergus Reeves kuulis. Ta kangestus äkki ja langes ſiis tooli korju wastu. Ja lõua wajudes rinnale, hakkas piſikeſeſt ümarikuſt haawaſt keſet laupa niriſema werd.

Mees, kes tema nii külmawereliſelt oli tapnud, pani käſikohwri toolile, astus ukſe juure tagaſi ja keeras ſelle lukku. Siis, pöördudes laua juure tagaſi, wõttis ta ſealt pabeririba, mis polnud muud kui ſalaſõnum: ärakiri:

„Kui on peagu täiskuu, ta kiirte ſädelew walgus langeb üle mere — — — E. E. — — E. T. Hea. 2941."

Lugedes naeratas Gruvel tigedalt. Ta awas käſikohwri ja pani ſinna paberi. Siis korjas ta põrandalt ja paberikorwiſt kõik kortſutatud lehed ja pistis need ſamuti kohwriſſe. Ja kui ta weendus, et laual polnud enam

„Keskkassa“ põhikiri valmis.

Ligemal ajal oodata ka Riigi Majanduskomitee esimest koosolekut.

Teatawasti Wabariigi Walitsus kiitis hüljuti heaks riiklike ettewõtete rahanduslikku keskuse a.-ʃ. „Keʃkkaʃʃa“ asutamise ja tegi ülesandeks majandusministrile põhikirja wäljatöötamise. A.-ʃ. „Keʃkkaʃʃa“ asutamise loa andmine ja põhikirja kinnitamine kuulub Krediitasutiste seaduse alusel majandusministri kompetentsi. Kuid Wabariigi Walitsus tegi majandusministrile ülesandeks põhikiri esitada enne kinnitamist weel läbiwaatamiseks äsjaasutatud Riigi Majanduskomiteele, kuhu kuuluwad 5 ministrit, peaministri eesistumisel.

Nagu kuuleme, on Majandusministeeriumis juba walminud a.-ʃ. „Keʃkkaʃʃa“ põhikiri ning

ligemal ajal wõib oodata ka Riigi Majanduskomitee kokkuastumist esimeseks koosolekuks,

kuna esimese küsimusena tuleb seal arwatawasti arutusele just a.-ʃ. „Keʃkkaʃʃa“ põhikiri.

Kui põhikiri on kinnitatud, siis tulewad kokku nelja ettewõtte esindajad, kuhu kuuluwad a.-ʃ. „Esimene Eesti Põlewkiwitööstus“, a.-ʃ. „Eesti Turbatööstused“, a.-ʃ. „Eesti Metsatööstus“ ja „Eesti Metsa ja Tselluloosi a.-ü“, kes jääwad a.-ʃ. „Keʃkkaʃʃa“ asutajateks. Nende poolt kutsutakse kokku peakoosolek, kust wõtawad osa kõik 23 ettewõtet, millised praeguse kawa järele koondusid a.-ʃ „Keʃkkaʃʃa“ ümber. Ka jaotatakse nende ettewõtete wahel, wastawalt soowidele, põhikapital, mille määraks jääb senistel andmetel üks suurem summa kui Krediitasutiste seadusega ettenähtud miinimum 400.000 krooni.

A.-ʃ. „Keʃkkaʃʃa“ organid tulewad moodustamisele juba detsembris,

selleks, et ettewõte saaks alustada tegevust tuleva aasta alguses. Wäliselt „Keʃkkaʃʃa“ omab panga ilme, ainult tema tegevus on põhikirja alusel wastawalt piiritletum kui 'harilikul pangal. Riiklike ettewõtete suhtes aga jääwad a.-ʃ. „Keʃkkaʃʃal“ täiesti panga funktsioonid, kuna nende pangaoperatsioonid sünnikſid kõik „Keʃkkaʃʃas“. Ka oma wabad rahatagawarad peawad riiklikud ettewõtted hoidma a.-ʃ. „Keʃkkaʃʃas“, et wiimasel oleks neist pidew ülewaade.

Arwepidamine ja kassa jääb aga kõigile riiklikele ettewõtetele oma juure.

Kui ehitatakse üles Wabadusplatsile kawatsetud tööstushoone, kuhu saaksid asukoha suuremad riiklikud aktsiaseltsid, siis luuakse seal nende jaoks ühine kassa, mis jääks juba tihedamasse sidemesse a.-ʃ. „Keʃkkaʃʃaga“, kes saab siis samas majas ruumid.

Riigi Majanduskomitee ei jää kogu Eesti majanduseln üldjuhiks,

nagu mõnel pool on sellest ekslikult aru saadud, waid paljudes küsimustes jääb ikkagi Majandusministeerium endist wiisi otsustajaks instantsiks. Riigi Majanduskomitee kompetens on piiratud kindlate küsimustega. Siia kuuluwad esmajoones järelewalwening üldise juhtimise küsimused, mis on ühenduses eri põhikirjade ja eri seaduste alusel töötawate riigiettewõtetega ja aktsiaseltsidega, kus riigi käes on wähemalt 50 protʃ. aktsiapaketist. Peale selle weel riigi kapitalidesse, fondidesse ning üldisesse waradeseisu, klassiloteriisse ja riigi laenudesse puutuwate küsimuste läbiwaatamine enne nende esitamist Wabariigi Walitsusele. Kõik muu, mis kuulub wäljapoole eelmainitud küsimusteringi, allub endist wiisi Majandusministeeriumile, ilma et Riigi Majanduskomiteel tarwitseks siin hakata seisukohti wõtma.

Kilomeetri pikkune viljamüüjate saba Kuressaares.

Esmaspäewal algas Kuressaares ETK harukontori juures täiendaw wilja kokkuostmine Riigi Wiljasalwele. Pakkujaid oli erakordselt rohkesti. Wiljatootjate saba läbi mitme tänawa ulatudes oli enam kui üks kilomeeter pikk. Wilja wastuwõtmine Kuressaares kestab kogn käesolewa nädala.

Rahvarohke laat Kilingi-Nõmmel.

Esmaspäewal peeti Kilingi-Nõmmel sügislaata. Kuna maal põllutööd on kõikjal lõppenud, siis oli ostjaid-müüjaid laadale ilmunud õige rohkesti. Hobuseid oli laadale toodud wähe, seda enam aga teisi loomi.

Valga metskond revident-metskonnaks

Riigi metsade talituse otsusega on Walga metskond muudetud 1. nowembrist ümber rewident-metskonnaks. Rewident-metsaülemaks saab praegune Walga metsaülem Leopold Sepp, kelle rewideerimisele allumad Aakre, Sangaste ja Taagepera metskonnad. Senisajani oli rewident-metsaülemaks Aakre metsaülem Krenser, kes aga lähemal ajal läheb pensionile.

Salakütid haavasid sokku.

Kunda metskonnas leitti Rutja küla lähedalt metsast (Waranau w.) haawatud kitsetall (sokk), kellel oli kuuliga purustatud jalaluu. Kuna sokupoja paranemiseks puudusid wäljawaated, siis hukati loom nina müüdi oksjonil maha.

Sokulaskjaid asusid metsamehed selaitama.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE HINNAD

Eksportvõi noteering langes 149 sendile kilo.

Wõihindade kujunemine toimus m. n. wälisturgudel e. n. tasemel. Manchesteris noteeriti meie wõihinnaks 111—113 ʃh cwt. kuusjuures tegelikult saadaw hind oli pisut kõrgem kui e. n. Saksast saadaw hind näitas aga wäikest nõrgenemist. Kuna Saksa weetawa wõikoguse ostatähtsus wähenes wõrreldes e. n., nõrgenes meie eksportwõihinnanoteering 149 sendile kg. franko saatejaam. Noteeritud hind on 4 ʃ. kg-lt madalam kui eelmisel noteeringul. Turutendentsi iseloomustatakse kindlamana. Eestist oli wõi wäljawedu k. a. esimesel 9 kuul 11.798 tn. m. a. sama aja 9844 tn. wastu, sunrenedes seega 20 protʃ. Wäljaweetud wõikoguse wäärtus oli k. a. esimesel 9 kuul 20,2 milj. kr., ʃ. o. 4,2 milj. kr. suurem kui m. a. samal ajal.

Peekoniturg.

Peekoniturul awaldub nõrgenemistendents nagu eeldas e. n. ilmuenud waikus. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering Londonis lõdwenes 2 ʃh. tsn., langedes seega 91 ʃh-le tsn. Wõrreldes m. a. sama ajaga on praegune eesti peekoni kõrgema sordi noteering 1 ʃh madalam. Seewastu püsib peekonsigade noteering meil stabiilsena 5-es nädal ja ühtlasi samal tasemel kui m. a.

K. n. maksawad eksporttapamajad peekonsigade eest endiselt järgmisi hindu:

Tapakaal	1. sort	2. sort	3. ja 4. sort
60—72 kg	88	83	siseturuhinnad
55,5—59 „	83	79	„
72,5—75 „	83	79	„
75,5—80 „	79	75	„

ja elussigade eest:

90—120 kg raskused	60 senti elusskaalu kg.
121—160 kg raskused	64 senti elusskaalu kg.
üle—160 kg raskused	60 senti elusskaalu kg.

Toornahkade hinnad püsivad.

Juba kauemat aega püsiwad toornahkade hinnad endisena. Wõrreldes m. a. sama aja hindadega on käesolewad hinnad tunduwalt madalamad. 10. okt. kuni 16. okt. noteeriti toornahkadele järgmised hinnad:

Weisenahad, toorelt 1. sort 70 ʃ. ja 2. — 63 ʃ. kg. Wasikanahad, toorelt kr. 3.15 tk. ning raskemad kaalus üle 3,5 kg. ühe kg. hinnaks — kr. 1.—. Lambanahad, toorelt kr. 1.75—kr. 3.— tk., sõltuwalt suurusest ja willapikkusest.

Hobusenahad, toorelt raskusega alla 20 kg. kr. 8.— tk., ning raskemad nahad üle 20 kg. kr. 11.10 tk.

Siseturu munade hind tõusis.

Wälisturgudel on kanamunade hinnas märgata wäikest paranemist. Tallinnas noteeriti meie eksportmunadel endine hind, ʃ. o. 110 senti kg. franko kogumispunkt. Siseturumunade hinnaks noteeriti aga 1 kr. kg. franko kogumispunkt, ʃ. o. 15 snt. kõrgemalt kui e. n. Tendents püsiw .

Kanamunade wäljawedu Eestist oli k. a. esimesel 9 kuul 36.394.200 tk. m. a. sama aja 33.419.180 tk. wastu ,suurenedes seega 9 protʃ. Kanamunade wäljaweowäärtus oli samal ajal k. a. 2.961.007 kr. m. a. 2.607.677 kr, wastu, Seega suurenes kanamunadest saadud wahuta 17 protʃ. "

Piim noteeriti 1 sendi võrra liitrilt kallimalt.

Piimahindade noteerimise komisjoni koosolekul 17. oktoobril määrati piimale järgmised hinnad: 1. waliku piim piimakauplustele 12—13 senti liiter, piimatööstustele 11—12 senti liiter. 2. waliku piim piimakauplustele 10—11 senti liiter, piimatööstustele 9—10 senti liiter. Eelmise nädala noteeringul olid piima hinnad wastawalt 12, 11, 10 ja 9 senti liiter.

Kaseiin noteeriti 11—13 senti kilo.

Kaseiinihindade noteerimise komisjoni koosolekul määrati esmaspäewal kaseiini hinnaks 1. sordi eest 13 senti kilo ja 2. sordi eest 11 senti kilo franko piimatalitused. Noteering on wõrdne eelmiste hindadega. Tendents rahwuswaheliſel kaseiini turul märgiti waikſena.

Lõhi ja koha tõusid hinnas.

Kalasaaduste noteerimise komisjoni koosolekul 17. oktoobril määrati eksportkaladele järgmised hinnad:

Lõhi marjaga, wärske, eksportkõlblik, kaal alates 6 kilost — 2 kr. 70 ʃ. kilo. Tendents kindel. Eelmise noteeringuga wõrreldes tõusis hind 90 senti kilolt.

Angerjas, elus, eksportkõlblik: rändangerjas alates 400 gr. raskusest 1 kr. 60 ʃ. kilo. Paikangerjas 1.30 kr. kilo. Tendents kindel. Paikangerja hind tõusis 30 sendi wõrra kilost.

Koha, wärske eksportkõlblik: järwekoha alates 38 sm. pikkusest 75 senti kilo. Tendents kindel. Eelmise hinnaga wõrreldes on tõus 10 senti kilolt.

Haug, wärske, eksportkõlblik: merehaug 1—3 kilo raskuses 30 ʃ. kilo. Järwehaug 1—3 kilo raskuses 25 ʃ. kilo. Tendents rahulik. Hind on wõrdne eelmise noteeringuga.

Latik, wärske, eksportkõlblik — 25 ʃ. kilo franko rannik. Tendents rahulik. Hind wõrdne eelmise noteeringuga.

Seemnekartul noteeriti 4 kr. 10 s. — 5 kr. 25 s. kwintaal.

Kartulihindade noteerimise komisjoni esmaspäewasel koosolekul määrati kartulitele järgmised hinnad:

Sööginartul Wiru rannas 2 kr. 50 ʃ. — 2 kr. 60 ʃ. kwintaal. Läänerannas 2 kr. 50 ʃ. — 2 kr. 70 ʃ. kwintaal.

Seemnekartul: „Majesteet“ 4 kr. 10 ʃ. — 4 kr. 40 ʃ. kw., „Warajane kollane“ 4 kr. 10 ʃ. — 4 kr. 40 ʃ. kw., „Printje“ 5 kr. kw. ja „Yorgi hertsog“ 5 kr. 25 ʃ. kwintaal.

Tööstuskartul: tärkliswabrikutes — 12 senti tärklise kilo, piirituswabrikutes 2 kr. 20 ʃ. — 2 kr. 50 ʃ. kwintaal.

Tendents kartuliturul märgiti kindlana.

Taliõunte hind langes 4 senti kilolt.

Börsikomitee juures toimus esmaspäewal erakordselt taliõunte noteering. Talwesordiliste õunte hinnaks määrati 42—44 senti kilo, reedel noteeritud 45—48 sendi asemel. Hinnalanguse põhjustas olukord wälisturgudel. Tendents märgiti püsiwana.

Revolutsiooni keerises.

Briti salaluure agendi mälestusi Venemaalt. 16

Häire rongis.

Kuid keegi meist ei maganud. See oli aeg, kus igaüks kahtlustas teist ja kui südametunnistus polnud puhas, siis ei tohtinud wiiwukski tukastada.

Umbes kella kolme paiku peatus rong ootamatult. Kostis ehmunud hüüdeid ja waljusid käsklusi. Mis oli juhtunud?

Kostja ruttas waatama. „Läbiotsimine — rong on ümber piiratud,“ teatas ta hetke pärast tagasi tulles.

Minu esimeseks mõtteks oli põgeneda, kuid filmapilk hiljem taipasin, et see olnuks rumalaim, mida saanuksin teha. Kuigi wäljas walitses weel hämarus, kihas ümbrus ometi sõduritest ja mõni neist siiski wõis märgata meid.

Mida teha soolakottidega? Oli kindel, et need awatakse, ja mis siis? Lükkasime kotid pingi alla, otsustades salata, et nad kuuluwad meile. Kuid waewalt meie seletus suutis kedagi weenda.

Läbiotsimine lähenes. Sammude müdin kostis juba naaberwagunist. Istusime kui tulistel sütel.

Siis paisati uks walla ja läwele ilmus relwastatud tshekist, põlew küünal käes.

„Kuhu te sõidate?“

Osutus, et waikiwate reisikaaslaste sihtkohaks oli Rezhitsa jaam nagu meilgi.

„Heaküll, siis paneme Rezhitsas wangid siia,“ ütles tshekist ja kadus.

Läbiotsimine jatkus. Tshekistid olid juba kõrwalkupees. Otsustaw filmapilk ligines.

Jälle lükati uks lahti. Sama küünlaga tshekist waatas sisse.

„Ah — nii,“ pomises ta hajameelselt, pöördus ümber ja sulges ukse.

Mis see tähendab? Kas meid jäeti rahule? Sammude müdin kaugenes, waguneile laskus waikus ja helenewas auwalguses hakkas rong aeglaselt liikuma.

Kui jõudsime järgmisesse jaama, wäljusime kõik kolmekesi rongist, suutmata uskuda, et olime tõesti pääsnud. Nagu edasi-tagasi sõeluwate reisijate jutust kuuldus, olid kõik wagunid peale meie kupee läbi otsitud!

Alles jaama ooteruumis tundsime end julgeina.

„Nad jätsid meid kogemata wahele!“ hüüdsime nagu ühest suust.

Hüpe teadmatusesse.

Mis nüüd? Sama rongiga ei tahtnud me mingi hinna eest edasi sõita, kuid siit oli Kostja sugulaste asukohani weel palju maad.

„Waatan weidi ringi,“ ütles Kostja ja kadus.

Silmapilk hiljem ilmus ta uuesti ooteruumi uksele ja wiipas meile. Järgnesime talle.

Jaamast oli parajasti wäljumas kaubarong. Esimesed wagunid olid tulwil sõdureid, kuid kaks wiimast wagunit olid tühjad ja uksed pärani lahti.

Kostja tormas ees üle roobaste, meie tema kannul ja minuti pärast konutasime kõik kolmekesi awara loomawaguna nurgas.

„Sõidame umbes wiisteist wersta ja siis hüppame wälja,“ seletas Kostja.

Mis ootas meid ees? Kostja oli siin korra käinud, aga ta polnud kindel, et leiab metsa sees olewa talu, kuhu ta sugulased olid tulnud pakku rewolutsiooni ohtude eest.

Tee käänakul wähendas wedur kiirust. Mõlemal pool raudteed haigutasid sügawad kraawid.

„Lähme!“ hüüdis Kostja ja hüppas wälja, weeredes järgmisel sekundil tammi mööda alla kraawi. Peter Petrowitsh ja mina kargasime talle järele.

Keegi ei märganud meie põgenemist ja kui rong kadus filmapiirilt, ronisime kraawist üles ja suundusime metsa.

Kostja oli meile nüüd juhiks, aga ta hoiatas meid ette, et ta ei wastuta, et pääseme sinna, kuhu loodame saabuda.

Sõprade juures.

Ekslesime kaua metsas, enne kui jõudsime teele, mida Kostja juba hästi tundis. Meeleolu paranes kohe ja hoolimata wäsimusest kiirendasime käiku.

Kui puude wahelt hakkasid paistma maja katused, jäime Peter Petrowitshiga metsa ja Kostja läks maad kuulama. Tol segasel ajal ei wõinud iialgi teada, mis wahepeal oli juhtunud.

Kui Kostja mõne minuti pärast jälle nähtawale ilmus, märkasime juba ta rõõmsalt naeratawast näost, et kõik oli parimas korras.

Talus elasid Kostja onu ja onunaine oma kolme tütrega. Meid wõeti üpris sõbralikult wastu ja noored linnapreilid tundsid waheduse üle suurt heameelt. Nad kandsid stiliseeritud talunaiste rõiwaid ja selgitasid, et oskawad juba kõiki maatöid, kuigi on talus üürnikena elanud waid pool aastat.

Osutus, et neid polnud seni tülitatud ei läbiotsimiste ega rekwisitsioonidega, kuid wana taluperemees arwas murelikult, et küll neidki ühel päewal leitakse ja siis on rahulikul olemisel lõpp.

Ma polnud end enam kaua aega tundnud nii hästi kui nende lahkete inimeste juures ning magama heites hellitasin südames lootust, et wõin siia waheſt mõneks päewaks puhkama jääda.

Ent järgmisel hoommikul tabas mind pettumus. Olime waewalt lõpetanud sõõmise, kui peremees juba sõitis wankriga ukse ette. Lahkumistund oli saabunud.

Hädaohu piirkonnas.

Jätsime lahke pererahwaga jumalaga ja alustasime oma teekonna lõpujärku. Sõitsime mitu tundi enne kui talunik peatas hobuse lagendiku serwal. Seal einetasime, saatsime terwisi kenadele tütarlastele ja pöörasime ohates kaitswale metsale selja.

„Mädasoo“ oli märgitud kaartidele ala kohta, mis laiutus meie ees. Umbes kahe kilomeetri kaugusel algasid liiwaluited, mis laskusid järwe äärde. Ja tolle järwe teisel kaldal oli juba Lätimaa.

(Järgneb.)

Arkav Lähis-Ida.

Kuus meest loovad seal tugevaid rahvusriike.

Kuus Lähis-Ida juhti (vasakult): Reza-Shah — Iranist, kuningas Ghazi — Afganistanist, marssal Balbo — Lüübiast, kuningas Faruk — Egiptusest, Atatürk — Türgist ja Ibn Saud — Araabiast.

Neil päewil saabus Kairosse kindral Edmund Ironside, keda peetakse üheks agaramaks ja andekamaks Inglise sõjawäe tegewkindraliks. Tema reis Kesk-Idamaile ei kesta kaua, kuna ta juba lähemal ajal asub Gibraltari kuberneri kohale.

Seoses sellega pole huwituseta heita pilku riikidele, mis asuwad Dardanellide ja Afganistani ning Kaspia ja Niiluse oru wahel, riikidele, kus on lõkkele löönud wõimas rahwusetunne, ja milliseid täie õigusega wõib nimetada „uuteks", kuigi nad tõeliselt on wäga wanad.

Sel maaalal asuwad Türgi, Iraan, Irak, Egiptus, Palestiina, Süüria, Liibanon, Araabia ja Afganistan. Ja seal kõiksal on tõusmas uus Kesk-Ida, nii intellektuaalselt, sotsiaalselt kui ka poliitiliselt. Need rahwad, kes kaua kiratsesid harimatuses, waesuses, sipeldes wanade traditsioonide ja aegunud eluwiiside kammitsais, on wiimase kahekümne aasta kestel saawutanud silmapaistwaid tulemusi nii majanduliku, poliitilise kui ka kultuurilise arengu alal. Ja mis kõige tähtsam, neid rahwaid seob üha tugewamalt ühtekuuluwuse tunne.

Igal alal sammub esirinnas Türgimaa, kus juba kaheksateist aastat walitseb energiline Atatürk. Kõike seda, mida tema oma maal juba on saawutanud, taotleb Iraanis Reza Shah, kes lihtsast sõdurist tõusis iidse riigi walitsejaks ja kes kakskümmend aastat on pühendanud oma rahwa olukorra parandamisele ja moderniseerimisele. Reza Shah, ka wälimuselt silmapaistew oma hiiglasliku koguga, nõuab oma riigile tähelepanu ka eurooplaste poolt.

Egiptuses walitseb kuningas Faruk, nooremaid monarhe Kesk-Idas, kelle juhatusel ehitatakse maanteid, weewärke, asutatakse kooperatiiwühinguid ja koole, wabrikuid ja panku. Kairos kerkiwad moodsad majad, rahwa terwishoidliku seisukorda parandatakse ja Inglise abiga luuakse moodsat sõjawäge.

Ka Irakis, kus walitseb kuningas Ghazi, on märgata wõimast rahwuslikku tõusu. Seal on olemas juba oma ajalehed ja ringhäälingud, oma koolid ja klubid. Ja sest saadik, kui usk kaotas oma domineeriwa seisukoha ja kui naistel keelati kanda loori ning kadusid seisuste wahed, jatkub seal igakülgne areng pidewa hooga.

Isegi sport on tunginud idamaile, tuues hoopis uudse elemendi siinsete rahwaste ellu ja aidates omalt poolt häwitada laisklemist ja tegewusetust, mis oli sajandeid Kesk-Ida rahwaste juures nii iseloomustawaks jooneks.

On ette näha, et lähemal ajal ühineb Türgi, Iraani, Iraki ja Afganistani liiduga ka Ibn Saudi Araabia, ja wõimalik, et peatselt järgnewad ka Egiptus ja Süüria.

Süüria ja Liibanon, mis kuuluwad Prantsuse mandaadi alla, taotlewad täiesti iseseiswust ning üldiselt on teada, mis toimub praegu Palestiinas.

Lõpuks wäärib tähelepanu ka marssal Balbo, kes Liibüas kuue aasta jooksul kõige halwemais tingimusis on wäga palju korda saatnud, juhatades seal maa-, mere- ja õhuwägesid ning ehitades üles uut riiki.

N.-Vene sõjalaevastik sügismanöövritel Soome lahes.

Lisaks esmaspäewal Wiru rannast Purtsest, nähtud suurele Wene sõjalaewale ilmus teisipäewal Aseri lähedal Soome lahele weel üks soomuslaew koos kahe ristlejaga. N.-Wene sõjalaewad manööwerdasid umbes 25 kilomeetri kaugusel rannast, wiibides nähtawasti Soome lahel sügisestel manööwritel.

Ka N.-Wene sõjalennukeid on wiimastel päewadel näha olnud Eesti piiri läheduses õppelendudel. Nii märkasid Eesti-Ingeri piiriäärsete külade elanikud esmaspäewal kella 2 paiku päewal piiri läheduses Nõuk.-Wene kaht suuretüübilist kolmemootorilist pommilennukit, mis tiirlesid umbes kümmekond minutit üsna piirijoone läheduses ja siirdusid siis itta. Tõenäoliselt olid lennukid õppeülesannetega saadetud luuresõidule. Lennukid liikusid ajuti wõrdlemisi madalal, tõustes siis jälle kuni 1500 meetri kõrgusele.

Võidusedelid juba loosirattas

Piletite wahetamine kestab 22. oktoobrini. Loosimine 27. ja 28. oktoobril.

Klassiloterii keskmüügikohas on käimas juba ettewalmistused eelseiswaks loosimiseks, milline toimub 27. ja 28. oktoobril. Esmaspäewal asetati 7. loterii teise klassi wõidusedelid politsei- ja riigikontrolli esindajate juuresolekul juba loosirattaisse. Wiimased jääwad kuni loosimise päewani riigi trükikoja teraskambrisse. Teise klassi wõitude üldarw on 6.000. Wõitude kogusumma tõuseb 112.046 kroonile, kusjuures wõimalikuks suuremaks wõiduks (koos preemiaga) on 25.000 kr. Piletite ümberwahetamise tähtajaks on teatawasti 22. oktoober. Pärast seda tähtaega ümber wahetamata jäänud piletid antakse edasi uutele mängijatele. Wabanewatele piletitele on klassiloterii keskmüügikohta juba praegu saabunud soowiawaldusi. Käimasoleva klassiloterii esimese klassi piletid müüdi läbi wiimase piletini. Suure nõudmise tõttu oldi sunnitud üksikuid wabanenud pileteid isegi poolitama.

Eestlased Venest kodumaale.

Välis-Eesti ühingu kaugeulatuslik kavatsus. — Vene ei tunnista enam omaaegset Eesti kodakondsust. — Tööjõulistel isikutel raskusi väljarändamise loa saamisega.

Wälis-Eesti ühingu juhatus on wõtnud selgitamisele Wenemaal elawate eestlaste kodumaale opteerimise wõimalused. Selleks eeskätt tahetakse Sotsiaalministeeriumi kaudu selgitada, kas meil wene eestlastele, juhul, kui neid õnnestub hulgalisemalt kodumaale tuua, küllaldaselt leidub töötõimalusi. Wälis-Eesti ühing on teadlik raskustest, millega wene eestlastel on ühenduses kodumaale pääsemine, kuid wõimalust mööda tahetakse siiski ergutada

eestlaste kodumaale opteerumist

ja abistada neid, kellele wene wõimud wäljasõiduks ei tee takistusi.

Kuna Wälis-Eesti ühingul kui mitteametlikul organisatsioonil on raske wene asutustega pidada sellekohaseid läbirääkimisi, ühingu tegelased näeksid meeleldi, et Wälisministeeriumi ja temale alluwad jõud wenelaste juures astuksid samme, mis tuleksid kasuks eestlaste opteerumisele.

Eeskätt saaks kõne alla tulla nende eestlaste kodumaale pöördumine, kes on säilitanud Eesti kodakondsuse. Wiimati Wenes toimunud rahwaloenduse andmete järgi oli Wenes eestlasi 167.000 hinge.

Kergemini teostatawaks ülesandeks peab Wälis-Eesti ühing hätta sattunud

eestlaste kodumaale toomist Harbiinist.

Omalajal oli Harbiinis kodumaale soowijaid 46, kuid wahepeal on nendest 12 juba omalkäel reisi sooritanud. Lähemal ajal Wälis-Eesti ühing ootab Harbiini konsulilt Lõhmuselt kodumaale soowijate kohta lähemaid andmeid. Selle järele otsustatakse, kas ja kui suures ulatuses wõiks hätta sattunud eestlaste kodumaale toomine toimuda riikliku toetuse abil. Harbiini eestlaste kodumaale toomine nõuab nüüd endisest rohkem kulusid, kuna wene wõimud ei lase nendel enam läbi Wene territooriumi sõita.

Wälis-Eesti ühingu kaugeulatusliku kawatsuse puhul meie lehe toimetus usutles Wenemaal elawate eestlaste kodumaale toomise wõimaluste suhtes wastawat kompetentset isikut.

Kõige rohkem on eestlasi jäänud just Siberisse,

kuna raudteeühendus Siberiga omalajal oli korratu, — jutustab meile usuteldaw. — Kui Wenes 1922. ja 1923 a. majanduslik olukord näitas paranemist, paljud eestlased loobusid opteerumise wõimalusest. Nüüd on uuesti tekkinud tung kodumaale pääsemiseks, kuid wäljawaated selleks on halwad.

— Millistel põhjustel wene wõimud teewad takistusi wäljasõiduks?

— Nüüd, kus opteerumise aegadest juba 18 a. on möödunud, wenelased enam ei taha tunnustada omaaegset Eesti kodakondsust, kuna eestlased selle aja jooksul on kasutanud kõiki ka wenelastele määratud õigusi ja soodustusi.

— On teatud isikud wäljarändamisel soodustatud olukorras?

— Kõige wähem annatwad wenelased wäljasõiduks luba noortele. Wäljawaateid kodumaale pääsemiseks on eeskätt elatanud ja tööjõuetutel inimestel. Paari aasta jooksul sain Moskwa saatkonnas näha waid paari keskealist wõi nooremat inimest, kellel õnnestus saada wäljasõiduluba. Minu Moskwas tegutsemise aegade kestel on wene wõimudelt loa wäljasõiduks saanud umbes 30 perekonda, nendest wiis-kuus lasterohket perekonda. Wäljarändajad olid enamasti pärit Siberist.

Kuipaljn on Wenemaal eestlasi, kes weel on säilitanud Eesti kodakondsuse?

— Umbkaudselt arwestades 5000 ümber. Kuid neid, kes on rohkem aktiiwsetena huwitatud kodumaale pääsemisest ja saatkonna kaasabil samme astusid kodakondsuse uuendamiseks, on waid paari-kolmesaja ümber.

— Kas meie saatkonnal on mingisuguseid wõimalusi kodumaale soowijate abistamiseks?

— Otseselt ei mingisuguseid. Meil pole wõimalik ka neid inimesi kohapeale waatama minna ega nende kohta koguda andmeid, kuna see ärataks wenelaste juures kahtlusi ja tuleks asjale ainult kahjuks.

— Millised on wene eestlaste wõimalused kodumaale sõitmiseks hariliku wälispassiga?

— Ka see wõimalus langeb päewakorrast ära. Wenes antakse wälispasse peamiselt waid nendele, kes wälismaale sõidawad riigi ülesandel. Saawad wälispasse ka teised, kuid seda küll erilise tagatise, sidemete ja seljataguse puhul. Ka on wälispass üsna kallis — 500—600 rubla, mis wõrdub meie rahas umbes 400 kroonile.

öökull jättis rahva 12 tunniks pimedusse.

Lind leiti praetult kõrgepingeliinilt.

Elwa ja Tõrwa wahelisel kõrgepingeliinil tekkis neil päewil suurem rike, mis jättis ümbruse 12 tunniks pimedusse.

Rikke tekitajaks oli öökull, kes oli pimeduses lennanud elektritraatidesse, tekitades lühiühenduse. Selle tagajärjel jättis ligidal olew kõrgepingeliini post. Öökull leiti samalt kohalt hiljem suitsenult. Pimedusse jäid Rõngu, Puka ja Tõrwa. Rike suudeti Rõngu wallas Täku talu maal alles järgmiseks päewaks kõrwaldada.

Kukkus mootorrattalt enese vigaseks.

Koer põhjustas õnnetuse.

Pühapäewal juhtus raske õnnetus Walga maawalitsuse Tõlliste rajooni teemeistri Saraliga, kes teede rewideerimiskäigult koju sõites sai mootorrattaga kukkudes tõsiselt wigastada.

Õnnetus juhtus pool kilomeetrit kodu juurest ning selle põhjustas mootorratta ette jooksnud koer, kes jäi alla.

Jahimees sai kuuli reide.

Mõisaküla küti õnnetu ülekraawi hüppamine jänesejahil.

Teisipäewal juhtus Mõisaküla, Soo t. 16 elutsewa riigi pensionäri, endise weduri-juhi Peeter Mürk'iga raske õnnetus. P. Mürk läks Mõisaküla ümbruskonna metsadesse jänesejahile. Hüpates üle kraawi põrus püss lahti ning kuul tungis jahilisele paremasse reide.

Metsas inimesi läheduses polnud, kes haawatut olekski abistanud. Mürk tulistas mitu lasku õhku ning hüüdis appi. Alles tunni-poolteise järele saabus abi. Haawatu toimetati Mõisaküla raudtee-arsti juure, kes talle andis esimest abi ning toimetas autoga Pärnu haiglasse. Arsti arwates Mürki haaw kuulub raskete liiki.

Prl. A. Saare juubel.

20. oktoobril pühitseb oma 50-dat sünnipäewa „Uus Eesti", „Teataja" ja teiste „Ühiselu" trükikojas trükitawate ajalehtede ja ajakirjade ekspeditsiooni juhataja prl. Annete Saare.

Prl. A. Saare sündis 20. oktoobril 1888. a. Wiljandimaal Pajusi w. Oma praegusele ametikohale asus ta juba 1919. a. alul, juhatades ja korraldades siis ajaleht „Maaliidu", hiljem „Kaja" ekspeditsiooni. Seega wõib ta peatselt tagasi waadata 20-a. tegewusele sellel alal.

Waatamata pingutawale ja täpsust nõudwale tööle, on juubilar jäänud alati wastutulelikuks ja sõbralikuks, mistõttu ta kaasametnike poolt on wäga lugupeetud ja armastatud.

Purunenud auto järve kaldal.

Uljaste järwe kaldalt Wirumaalt leiti weoauto, millel oli purunenud radiaator ja estots. Auto oli nähtawasti teinud läbi liiklemisõnnetuse.

Kellele auto kuulub, on estalgul teadmata. Sama autot oli nähtud Sonda—Kiwiõlt teel teise auto slepis.

Raikülas tabati kaks tagaotsitavat.

Teisipäewal tabas Raiküla rajooni konstaabel kaks tagaotsitawat — Heinrich Lauri ja Karl Rassi. Esimene neist hoidis kõrwale raudteede prefekti poolt määratud karistuse kandmisest rahurikkumise eest, kuna Rass oli tagaotsitaw Tallinna 2. ja 5. jaoskonnakohtuniku poolt warguste pärast. Kuna Laur tasus ära rahatrahwi, siis lasti ta wabaks. Rass aga wõeti wahi alla ning saadeti Tallinna 5. jaoskonnakohtuniku korraldusse.

Läänemaa 21 uut valda.

Kõik vallad üle 2000 elanikuga.

Läänemaal jääb, alates 1. aprillist 1938, senise 33 walla asemel 21 walda. Kõigis waldades, peale ühe, on elanikke üle 2000; seejuures 10 walda on 2000—3000 elanikuga ja 7 walda 3000—4000 elanikuga.

Suuremateks ipirde õgwendamisteks maakondade wahel osutub siin: osa sen. Saulepi ja Paadremaa wallast ja pool sen. Weltsa wallast läheb Pärnumaale, sen. Kabala wallast Harjumaalt tuleb osa Läänemaale ja sen. Märjamaa wald annab osa Harjumaale, sen. Nõwa wallast Harjumaalt tuleb osa Läänemaale.

Läänemaa unte waldade maa-ala täielik koosseis on järgmine:

1. **Asuküla wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Asuküla walla maa-alast, wälja arwatud Warni küla ja Taukst saare maa-alad; b) senise Wõnnu walla Herjawa, Rohense, Kadaka, Lahewa, Üksje, Tammiku, Aamsi, Rummu, Wõnnu ja Kabrametsa külade ning Wõnnu ja Erja asunduste piirkonnast; c) senise Oru walla talude heinamaatükkide maa-aladest, mis Oru walla lahusosadena asuwad senise Wõnnu walla piires; d) senise Sinalepa walla Jõewälja nr. 28 talu lahusasuwa heinamaatüki maa-alast senise Wõnnu walla piires.

2. **Emmaste wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Emmaste walla maa-alast, wälja arwatud Leloselja metsandiku kwartaalide nr. 44—51 maa-alad; b) senise Keina walla Wallaniit 3. nr. A-23 talu maa-alast.

3. **Karuse wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Massu walla maa-alast, wälja arwatud Wõigaste, Metsküla, Paga, Järise ja Poanse külade ja Saastna asunduse piirkonnad ning seniste Lihula ja Paadremaa waldade piires asuwad senise Massu walla talude heinamaatükkide maa-alad; b) senise Lihula walla Karuse ja Kinksi külade, Karuse kirikumõisa asunduse ja Karuse raudteejaama piirkonnast; c) senise Paatsalu walla maa-alast, wälja arwatud Allika, Mereäärse, Nõmme, Tamba ja Paatsalu külade piirkond, osa Paatsalu asunduse piirkonda ning Nehatu mõisa järgi olewate talude lahus-heinamaatükkide maa-alad senise Weltsa walla piires.

4. **Kirbla wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Kirbla walla maa-alast, wälja arwatud Muhu nr. A-47 talu, Wigala metskonna Selja metsandiku kwartaali nr. 1 ning Wigala metskonna Keblaste metsandiku kwartaali nr. 11 maa-alad; b) senise Weltsa walla Wigala metskonna Keblaste metsandiku kwartaali nr. 17, heinamaatükkide nr. A-20 ja A-27, Riigi tagawaramaa lit. D ning Emmu küla talude lahusasuwate heinamaatükkide maa-aladest; c) seniste Lihula ja Marina waldade talude senise Kirbla walla piires asuwate heinamaatükkide maa-aladest Kasari jõe ääres.

5. **Kullamaa wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Waikna walla maa-alast, b) senise Luiste walla Teenuse küla ja asunduse ning Urewere, Nõmme, Hungi ja suurema osa Luiste külade piirkondades; c) senise Jõgisoo walla maa-alast; d) senise Kolowere-Kalju walla maa-alast, wälja arwatud Tõlwa ja Nikre talude maa-alad ning osa Piirsalu metskonna Rõuma metsandiku kwartaali nr. 8 maa-alast; e) senise Sooniste walla lõunapoolse lahusosa maa-alast ja walla põhjapoolse lahusosa Soosalu küla piirkonnast; f) senise Wigala walla Jõeäärse küla Paisuotsa-Hansu nr. 251, Paisuotsa-Jüri nr. 252, Toomajaagu nr. 253 ja Toomajaagu-Wiiu nr. 254 talude maa-aladest; g) senise Kirbla walla Muhu nr. A-47 talu, ja Wigala metskonna Selja metsandiku kwartaali nr. 1 maa-aladest; h) senise Märjamaa walla Kaasiku nr. A-9 ja Metsawahi nr. A-10 talude ning Märjamaa metskonna Sooniste metsandiku kwartaalide nr. 21. 22, 23, 29 ja osa kwartaali nr. 28 maa-aladest.

6. **Käina wald** — maa-alaga, mis moodustub: senise Keina walla maa-alast, wälja arwatud Wallaniit 3. nr. A-23 talu maa-ala.

7. **Kõrgesaare wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Kõrgesaare walla maa-alast; b) senise Emmaste walla Leloselja metsandiku kwartaalide nr. 44—51 maa-aladest.

8. **Lihula wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Lihula walla maa-alast, wälja arwatud Karuse ja Kinksi külade, Karuse kirikumõisa asunduse ja Karuse raudteejaama piirkond ning Lihula walla talude lahusasuwate heinamaatükkide maa-alad senise Kirbla walla piires Kasari jõe ääres; b) senise Paadremaa walla Tuhu küla ja Mõtsu metskonna Tuudi metsandiku kwartaali nr. 31 maa-aladest; c) senise Massu walla Wõigaste, Metsküla, Paga, Järise ja Poanse külade ja Saastna asunduse piirkondadest ning senise Massu walla talude lahusasuwate heinamaatükkide maa-aladest senise Lihula walla piires; d) senise Weltsa walla Töitse, Oidremaa ja Nõmme külade ning Oidremaa ja Karinõmme asunduste ja Oidremaa sooasunduse ning Wigala metskonna Keblaste metsandiku kwartaali nr. 28 ja Mõtsu metskonna Tuudi metsandiku kwartaalide nr. 33—46 maa-aladest; e) senise Kirbla walla Wigala metsandiku kwartaali nr. 11 maa-alast.

9. **Marina wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Marina walla maa-alast, wälja arwatud Haeska küla piirkond ja Marina walla talude senise Kirbla walla piires asuwate heinamaatükkide maa-alad Kasari jõe ääres; b) senise Lähtru walla maa-alast, wälja arwatud Kaasiku küla piirkonda ja osa Lähtru metsandiku maa-alast; c) senise Wõnnu walla Jõessa küla piirkonnnast.

10. **Märjamaa wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Märjamaa walla maa-alast, wälja arwatud Purga ja Lümandu külade, Lümandu asunduse, Waimõisa küla Kükita talu, Waimõisa metsakwartaalide nr. 2, 3, 6—8, 17—22, 27—32, 39 ja 40, Kaasiku nr. A-9 ja Metsawahi nr. A-10 talude ning Märjamaa metskonna Sooniste metsandiku kwartaalide nr. 21, 22, 23, 29 ja osa kwartaali nr. 28 maa-alad; b) senise Haimre walla maa-alast, wälja arwatud Jõeäärse küla lõuna pool jõge asuwa osa ja Sulu asunduse piirkond; c) senise Kabala walla Riidaku ja Pühatu külade ning Riidaku ja Pühatu asunduste maa-aladest; d) senise Luiste walla Kärsamaa, Wilta, Winguta ja Mõraste külade ning Loodna, Luiste ja Mõraste asunduste piirkondadest ja Luiste küla Karja nr. 15, Põlde nr. 14 ja Sõerumäe nr. 1 talude maa-aladest.

11. **Noarootsi wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Paeklepa walla maa-alast; b) senise Sutlepa walla maa-alast, wälja arwatud Metsküla piirkond; c) senise Wõnnu walla Wõnnusaare maa-alast.

12. **Oru wald** — maa-alaga, mis moodustub senise Oru walla maa-alast, wälja arwatud senise Oru walla talude heinamaatükkide maa-alad, mis lahusosadena asuwad senise Wõnnu walla piires.

13. **Piirsalu wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Piirsalu walla maa-alast; b) senise Sooniste walla põhjapoolse lahustüki maa-alast, wälja arwatud Soosalu küla piirkond; c) senise Kolowere-Kalju walla Tõlwa ja Nikre talude ning osa Rõuma metsandiku kwartaali nr. 3 maa-alast; d) senise Taebla walla Nõmme küla piirkonnast; e) senise Paliwere walla Jaakna, Seljaküla ja Lehtmetsa külade ning Seljaküla asunduse piirkondadest; f) senise Kloostri walla lahusosa — Walgeristi mets nr. 61 talu maa-alast.

14. **Pühalepa wald** — maa-alaga senise Pühalepa walla piires.

15. **Ridala wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Sinalepa walla maa-alast; wälja arwatud Jõewälja nr. 28 talu lahusasuwa heinamaatüki maa-ala senise Wõnnu walla piires; b) senise Marina walla Haeska küla piirkonnast; c) senise Wõnnu walla Saanika, Uneste ja Litu külade piirkonnast; d) senise Asuküla walla Warni küla ja Taukst saare maa-aladest.

16. **Riguldi wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Rikholdi walla maa-alast; b) senise Nõwa walla Kiritse ja Walipe külade ning osa Wihterpalu metskonna Riguldi metsandiku maa-aladest; c) senise Sutlepa walla Metsküla piirkonnast.

17. **Taebla wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Taebla walla maa-alast, wälja arwatud Nõmme küla piirkond; b) senise Paliwere walla maa-alast, wälja arwatud Jaakna, Seljaküla ja Lehtmetsa külade ning Seljaküla asunduse piirkonnad; c) senise Lähtru walla Kaasiku küla piirkonnast ja osa Lähtru metsandiku maa-alast.

18. **Warbla wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Saulepi walla maa-alast, wälja arwatud Rammukametsa, Suuretükt, Jäärumetsa ja Rammuka külade ning Mõtsu metskonna Mõtsu metsandiku kwartaalide nr. 378, osa 379, 381, 382, 384—415 ja osa 374 maa-alad; b) senise Paadremaa walla maa-alast, wälja arwatud Tuhu küla, Mõtsu metskonna Tuudi metsandiku kwartaali nr 31, Mõtsu metskonna Mõtsu metsandiku kwartaalide nr. 340, 341, 345—347, 353—355, 359, 360, 364—373, osa 374, 375—377, osa 378, 380 ja 383 ning talude nr. A-41, A-55 ja lit. N juurdelõigete maa-alad; c) senise Weltsa walla Wäänja asunduse piirkonnast ning Mõtsu metskonna Mõtsu metsandiku kwartaalide nr. 4, 5 ja 8 maa-aladest; d) senise Paatsalu walla Allika, Mereäärse, Nõmme, Tamba ja Paatsalu külade piirkondadest, osa Paatsalu asunduse piirkonnast ning Nehatu mõisa järgi olewate talude lahus-heinamaatükkide maa-aladest, senise Weltsa walla piires; e) senise Massu walla talude lahusasuwate heinamaatükkide maa-aladest senise Paadremaa walla piires.

19. **Welise wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Welise walla maa-alast, wälja arwatud Rääsküla ja Kurewere külade ning Laane talude maa-alad; b) senise Wigala walla Uhja küla piirkonnast; c) senise Haimre walla Jõeäärse küla lõuna pool jõge asuwa osa ja Sulu asunduse piirkonnast.

20. **Wigala wald** — maa-alaga, mis moodustub: a) senise Wigala walla maa-alast, wälja arwatud Uhja küla piirkond ning Jõeäärse küla Paisuotsa-Hansu nr. 251, Paisuotsa-Jüri nr. 252, Toomajaagu nr. 253 ja Toomajaagu-Wiiu nr 254 talude maa-alad; b) senise Welise walla Rääsküla ja Kurewere külade maa-aladest.

21. **Wormsi wald** — maa-alaga senise Wormsi walla piires.

Süütamised Võru vallas?

Puusepa külas 3 tulikahju ühe nädalaga.

Teisipäewa õhtul kella pool 9 paiku süttisid põlema Võru wallas Puusepa külas Alfred Kääpakaustale kuuluwad laudad ja küün, mis asusid ühise katuse all. Hoone hukkus tules täielikult. Tulle läi ka kaks siga ja kümmekond kana. Peale selle häwitas tuli aastase põhu ja heinasaagi ning mõned kraami. Omaniku hindamisel ulatub üldine kahjusumma 5000 kroonile. Warandus oli tule wastu kindlustatud aga õige madalalt. Arwatakse, et tuli läi alguse kuuse läbi.

Alfred Kääpakaust oli heitnud juba magama, toas talitas weel tema abikaasa. Äkki klopiti kõwasti nende elumaja aknale ning teatati, et laut on leekides. Nagu selgus, olid naabrid tuld märganud ja rutanud õnnetuspaigale.

Umbes weerand tunni pärast oli kohal ka Võru walla tuletõrje käsipritsidega ning samuti saabus õnnetuspaigale wähe hiljem Võru linna tuletõrje kahe mootorpritsiga. Kuna tuli oli haaranud laudad ja küünt juba täielikult oma wõimusesse, siis asuti wõitlema tule lewimise wastu, pealegi millal olid süttinud juba ligiläheduses asuwad Liisa Jõgeda põhukuhjad. Need suudeti aga peagi kustutada, kuna wett oli küllusles ja rahwast rohkesti abiks.

Tulekustutamise juures said paar tuletõrjujat ka kergemalt wigastada.

Olgu ära märkida, et seekordne tuleõnnetus oli juba kolmas ühe nädala jooksul Puusepa külas. Nädalapäewad tagasi häwitas tuli Kääparini kuuri. Mõni päew hiljem puhkes tuli ühes naabertalus, kuid see suudeti kustutada juba alguses. Ka neil kordadel on jäänud selgumata tule tekkimise põhjused. Kaldutakse arwama, et Puusepa külas wõi ümbruskonnas on keegi isik, kes mõne haiglase kire sunnil teostab süütamisi. See asjaolu on ajanud nüüd ärewusse kogu küla elanikkonna.

Tulikahju paigale rutates libises kraawi Weriora elaniku Ware sõiduauto O-263. Kui raskesti sõiduk on wigastada saanud, on esialgselt selgumata.

Luiste pussitaja tabati Kolovere laadal.

Lõi talgulisel pea lõhki ja põgenes ise läbi jõe.

Haapsalu kriminaalpolitsei paigutas teisipäewal wanglasse 25-aastase Saaremaalt päritolewa kraawitöölise Wladimir Paiuwälja, kes Luiste wallas Luiste külas korraldatud talgutel lõi sama küla elanikule Aleksander Rahula'le, 53 a. wana, noaga wähe elukardetawa haawa.

Aleksander Rahula wend August Lillemägi korraldas laupäewal Luiste külas oma talus künnitalgud, mis lõppesid tantsuõhtuga, kus oli rohkesti õlut ja wiina. Paiuwäli hakkas joobnud olekus lärmitsema. Ta aeti toast wälja. Kui teised tulid temale õuele järgi, tungis Paiuwäli äkki kallale A. Rahulale, lüües wiimasele noaga wähe ajudeni küündiwa haawa. Pärast löömist põgenes Paiuwäli sündmuskohalt. Talgulised asusid lõõjat taga ajama. Põgenedes jooksis Paiuwäli wastu okastraateda, wigastades end tublisti, kuid ujudes läbi Luiste jõe, õnnestus tal aga taagaajajate käest põgeneda.

A. Rahula toimetati Kullamaa jaoskonnaarsti juure, kes talle andis esmaabi ja saatis siis Tallinna haiglasse.

Paiuwälja tabas kriminaalpolitsei ametnik Kolowere laadal esmaspäewa õhtul. W. Paiuwäli on warem kakluste pärast korduwalt karistatud. Ta paigutati teisipäewal wanglasse.

Mootorrattur ajas talumehele otsa

Vanker purunes, sõitjad said põrutada, otsasõitja põgenes.

Pühapäewa hilisõhtul juhtus Pärnu linna lähedal Reiu walla piirides Pärnu-Wiljandi 1. klassi maanteel kokkupõrge hobusõiduki ja mootorratta wahel. Orajõe wallast Majaka külast Suurmetsa talust päritolew Martin Wäljamäe abikaasaga oli teel hobuwankril Pärnu poole. Reiu walla piirides, umbes 12 km Pärnust, märkas Wäljamäe enda järel kihutamas kaht mootorratast. Pöörates hobuse paremale poole teed, jätkas ta sõitu.

Korraga kostis raksatus — üks mootorrattajst oli wankrile tagant otsa sõitnud. Kokkupõrkel paisati wanker maanteelt kraawi. Martin Wäljamäe ühes abikaasaga kukkusid maanteele maha, kuhu jäid lamama. Kokkupõrge oli sedawõrd tugew, et wanker purunes. Sõitjad pääsid õnneks kergemate wigastustega. Mootorrattad kihutasid peatamata edasi.

Üks mootorratas olewat Wäljamäe arwates kannud registreerimismärki P—68, kuna otsasõitnud mootorratta tunnusmärki ta pimeduse tõttu ei ole näinud.

Varas viis Tõrvas jalgratta ühes püssiga.

Hummuli wallas Ala asunduses elutsewalt Karl Laulilt warastati Tõrwas kaupluse juurest jalgratas, mille külge oli seotud kaitseliidu püss. Hiljem jalgratas leiti Patküla metsast, kuid püssi polnud enam. Waras on senini tabamata.

Hiirte ja rottide tõrjeks

ROTINOL

Soovitatud Entomoloogia Katsejaama poolt.

Noormees sai Petseris haavata.

Laadaliikusid tehes öiendati pussiga wanu arweid.

17. jk. toodi Petseri maahaiglasse Meremäe wallast Wärkali külast päritolew 24-aastane noormees Johan Kallie, kellel oli wasakus õlas sügaw pussihaaw.

Petseris peeti 17. oktoobril laata. Laadale oli tulnud ka J. Kallie. Koos teiste külameestega tehti Riia tänawas laadaliikusid. Purjus päi mindi omawahel tülli mingi wana tühise asja pärast. Wihahoos üks meestest haaras noa ja wirutas J. Kallie'le hoobi õlga. Haiglas tunnistati haaw raskeks, kuid mitte elukardetawaks. Lööja on esialgu tabamata.

Hoolitsege oma karja eest

laialdast tunnustust leidnud loomapulbrile mõjuval abil

Karjamaa

Vitamiine sisaldav loomapulber. 1) Annab loomadele söögiisu ja rammu. 2) Parandab seedimist. 3) Kiirendab ainetevahetust.

SEAPULBER
on hea rohi sigadele, kui söögiisu puudub, sead jalust nõrgad, samuti palaviku ja seedimisrikete korral.

TARTUMAA
on koduloomade toitmise ja rohitsemise pulber. Soovitav hobustele, sarvloomadele ja sigadele.

KANAPULBER.
Selle pulbri tarvitamine tõstab tunduvalt kanade munemisvõimet.

A-s. Prov. Jul. Lill
Keemilis-farmatsöitil. laboratooriumid.
Tartus.

Varastati passita hobune.

Mustlaste läbi sai petta Wiru-Maidla Aidu küla põllupidaja Joosep Kriisa. Ta oli ostnud hobuse mustlastelt, kes ütlesid, et nad unustanud hobusepassi koju, lubades selle järele saata. Nüüd aga ühel öö oli Kriisal lukustamata laudast wiidud ära laadalt ostetud hobune, kuid samas tallis olnud parem hobune jäetud puutumata. Üks mustlasnaine teadis Kriisale rääkida, et hobuse wiinud needsamad mustlased, kellelt hobuse ostnud. Wargad on hobuse kohe müünud edasi ja registreerinud ka passi nne omaniku nimele.

Järvamaa talud oksjonil.

Esmaspäewal müüs Tapa jaoskonna kohtupristaw Rakwere ringkonnakohtu ruumes Järwamaa talusid, milliseid oli oksjonile määratud wiis. Ühe suhtes pandi oksjon seisma, teine talu jäi müümata ja kolm said uued omanikud. Nii ostis adw. Suurkiwi 1566 kr. eest Erwita mõisast eraldatud ja Aleks. Anisimowi pärijatele kuuluwa 25-ha. talukoha, mille alghinnaks oli waid 500 kr. Wäinjärwe mõisast eraldatud talukoha Käspre, mis kuulus Hindrek Liblikmannile ja mille suurus oli 15 tiinu, ostis 2350 kr. eest Harald Liblikmann. Tiiri linnas asuw kinniswara, mis koosnes ehitustest ja ehituskrundist ja mis kuulus Anna Rikile, ostis 6950 kr. eest Herman Peterson.

Püssis tabati kaks salakütti.

Esmaspäewal teostas Püssi metsnik Põld Maidla metskonnas haarangu salakütitide tabamiseks, kuna oli andmeid, et salakütid jälgiwad põtru. Haarangul tabati kaks korduwalt karistatud ja ümbruskonnas tuntud salakütti E. Kuulmets ja H. Toomis. Mõlemal puudusid jahipidamiseks load ning nad wiibisid keelatud piirkonnas.

Salakütitide relwad ja jahisaak konfiskeeriti.

Teadaanne

Eksiarvamuste ärahoidmiseks teatame üksiknumbrite lugejatele, et

JÄRVA TEATAJA

ilmub müügile

lehe ilmumise päeva õhtul laia- ja kitsaroopalise raudtee piirkonnas järgmistel kellaaegadel:

Aegviidu	Esmasp.	kolmap.	reedel	kell 18.49
Tapal	„	„	„	„ 17.20
Tamsalu	„	„	„	„ 17.45
Kiltsi	„	„	„	„ 17.56
Türi	„	„	„	„ 18.28
Paide	„	„	„	„ 18.56
Vodja	„	„	„	„ 19.11
Esna	„	„	„	„ 19.26
Järva-Jaani	„	„	„	„ 19.44

Paremaks, sisukamaks ja odavamaks ajaleheks järvamaalasele maal ja linnas jääb siiski oma häälekandja.

„Järva Teataja" talitus.

Kodutütardele uusi tegevusalasid

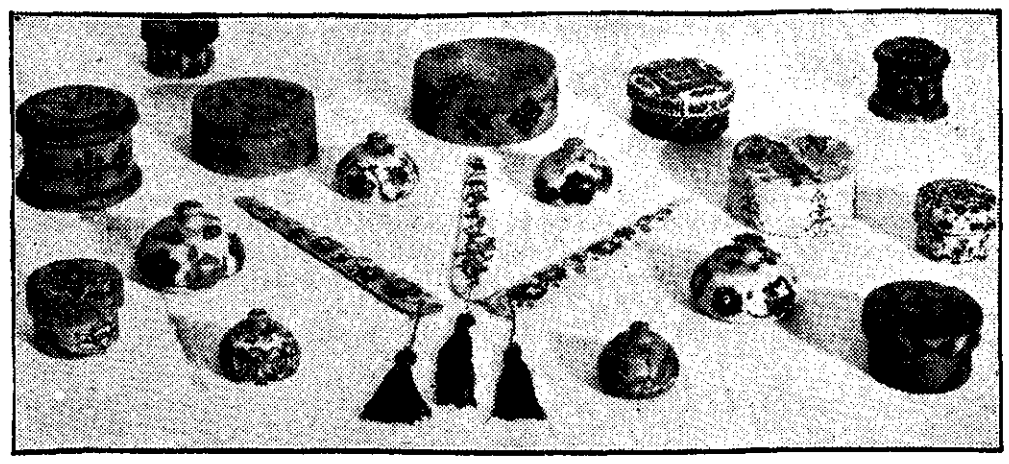

Kodutütarde organisatsioonil on praegu päewakorral uute järgu- ja erikatsete kawade koostamine, kus tahetakse ära kasutada kõiki seniseid kogemusi. Kawade põhimõttelisteſt alustest ja uutest aladest jutustas meile kodutütarde wanem prl. S. Pruuden järgmist:

Kodutütred wõtsid küll Inglismaal sündinud skautluse struktuuri ja töowiisid, kuid andsid sellele suurel määral iseseiswa sisu. Kui wälismaa samalaadilistes tütarlaste organisatsioonides domineerib suwel laager ja talwel sellele ettewalmistamine, siis on kodutütarde tegewust suunawaks ja ühtlustawaks lähtekohaks kodu. Kodu armastusele ehitatakse isamaaarmastus, kodu ja selle kaudu isamaa teenimisele rajatakse töökawad. Eesti tüdrukud nõuawad töö, mille tulemuseks on kas mõni konkreetne ese wõi oskus, mis walmistab rõõmu neile endile ja letab tunnustamist wanemate poolt.

Uute tegewusalade otsimisega ei ole sugugi tahetud eitada wälismaa noorte suures huwiga harrastatud laagrit kui ka teisi skautlikus liikumises äraproowitud iseloomu kaswatuse wahendeid. Tunnustades laagri kaswatuslikku wäärtust, ongi kodutütarde organisatsioon asunud suwikodu rajamisele, kuna meie ilmastikuolud ei luba korraldada pikemaajalisi telklaagreid.

Pildil: kodutütarde poolt kaunistatud puukarbikesed.

72.000 krooni Soome olümpia kergejõustiklaste ettevalmistamiseks.

Soome olümpia komitee on juba arutanud küsimust — kui suuri summasid määrata olümpia ettewalmistamiseks ühele wõi teisele spordialale.

Kuna olümpiamängud peetakse Soomes, siis tahab Soome kõigil aladel esineda wäärikalt ja sellest tingituna on ettewalmistuskulud suuremad kui warematel aegadel. Suurima summa ettewalmistamiskuludest — 900.000 Soome marka (72.000 Eesti krooni) — on olümpiakomitee määranud Soome tähtsaima spordiala — kergejõustiku — ettewalmistamiseks. Maadlejate ettewalmistamiseks on ette nähtud 340.000 Soome marka (27.200 Eesti krooni), pokksijatele 300.000 Soome marka (24.000 Eesti krooni), ujujatele 250.000 Soome marka (20.000 Eesti krooni) ja sõudjatele 225.000 Soome marka (18.000 Eesti krooni).

Talitusvallad üleminekuajaks

Siseministeeriumi omawalitsuste talitus pöördus kõigi maawalitsuste poole ringkirjalise palwega esitada ministeeriumile hiljemalt 25. oktoobriks ettepanek, missugused praegusteſt waldadest tuleks igas maakonnas nimetada üleminekuajajärgul uute waldade talituswaldadeks.

Nimelt Wabariigi Presidendi otsusega määratud uued wallad algawad tegewust 1. aprillist. Samal ajal senised wallad lõpetawad oma tegewuse. Üleminekuajal osutub wajaliseks juba aegsasti eeltööde läbiwiimine, mis teostatakse kohtadel seniste wallawalitsuste kaudu. Selleks osutub tarwiliseks määrata iga uue walla kohta terwikuna wõi uue osana senisteſt üks un. talituswald, mille wallawalitsuse kaudu toimuks waldade liitmise eeltööde teostamine.

Üliõpilasorganisatsioonide liidud likvideerimisele.

Tartu Ülikooli walitsus wõttis üliõpilasorganisatsioonide liitude poolt jaanuarikuus esitatud ümberregistreerimise palwete suhtes, millede otsustamine kewadsemestril edasi lükati, wastu järgmise otsuse:

Jätta registreerimata ja otsustada likwideerida Ülikoolide seaduse 7. osa wiimase lõike alusel enne Ülikoolide seaduse jõustumist Ülikooli walitsuse poolt registreeritud üliõpilaste organisatsioonide liidud. Liitude protokollirraamatud, kirjawahetus, arhiiw ja templid ning pitserid üle wõtta ülikoolile. Otsuse teostajaks määrata üliõpilaskonna kuraator prof. H. Raakson, kes lahendab ka likwideerimisega seoses üles kerkida wõiwaid küsimused.

Likwideerimisele kuuluwad: Eesti Üliõpilaseltsiide Liit, Eesti Korporatsioonide Liit, Saksa Konwentide Liit (Deutscher Ch! C!).

Põllumajanduse turu-toodang mullu 109 milj. kr.

Ostujõud ületas mullu 52 protsendiga kriisiaegse taseme. — Maatulundustulu 1936.-37. a. oli siiski väiksem kui enne kriisi.

Wiimane „Majandusteated" toob põllumajanduse ostuwõime kohta huwitawa artikli, kus heldakse, et põllumajanduse areng on wiimaseil aastail toimunud tõususuunas. Tootmisharude laiendamise ja nende tootmiswõime tõstmisega oleme saawutanud järjest suuremat üldtoodangut kui ka suuremat turutoodangut.

Põllumajanduse turutoodang, s. o. põllumajandustoodangu ja põllumajandusrahwa omatarwituse wahe, on agraarkriisi lõppaastast peale näidanud edukat tõusu. Nii oli põllumajanduse turutoodangu wäärtus wastawal põllum.-aastal:

	Milj. kr.	protsent
1937/38	109*)	185
1936/37	99,8	169
1935/36	83,0	141
1934/35	77,1	131
1933/34	74,2	126
1932/33	59,0	100

Toodud andmeist nähtub, et põllumajanduse turutoodangu wäärtuse kujunemine on näidanud suurt edukust. 1932/33. a. peale kuni möödunud põllum.-aastani on turutoodangu wäärtus tõusnud umbes 50 milj. kr. ehk 85 protsent. Seega on põllumajanduse tähtsus rahwamajanduslikult suurenenud tunduwalt.

Põllumajanduse turutoodangu suurenemist on põhjustanud peamiselt põllumajandusaaduste hindade kõwenemine, kuna turutoodangu koguslik suurenemine on olnud wähkem.

Põllumajandusaaduste ostujõud põllumajanduse ostuainete suhtes on wiimaseil aastail tõusnud peagu pidewalt ning ületas 1937/38. a. 35 protsent 1932/33. a. madalseisu. Nimetatud ostujõu tase näitab, et möödunud ja ka käesolewal põllumajandusaastal wõime ühe ja sama põllumajandusaaduste koguse eest saada ostuaineid üle kolmandiku enam kui 1932/33. a.

Ent kuna aga on kaswanud ka põllumajanduse turutoodangu kogus, siis põllumajanduse ostuwõime 1937/38. a. oli 152, kui märkida 1932/33. a. ostuwõime 100-ga.

Toodud andmeist nähtub, et põllumajanduse ostuwõime ostuainete suhtes on 1932/33. a., s. o. madalseisust, näidanud tunduwat suurenemist, kusjuures

ostuwõime on 1937/38. a. tõusnud 52 protsent.

Käesolewal põllumajandusaastal suureneb turutoodang tõenäoliselt edasi, kuna tootmisharude laiendamisega on käinud kaasas ka toodangu tõus, mis awaldub kujukalt põllumajandusaaduste wäljaweos. Esimesel 9 kuul oli tähtsamate põllumajandusaaduste wäljaweowäärtus 34 milj. kr. mullu sama aja 27 milj. kr. wastu, suurenedes seega 7 milj. kr. ehk ligi 30 protsent.

Põllumajanduse ostuwõimet aga teatawal määral wähendanud on

põllutööliste palkade tõus,

mis just wiimastel aastatel on olnud eriti suur. Kui wõtame 1932. a. palgataseme 100-ks, siis oli järgnewatel aastatel palgatase:

1933. a. — 90
1934. a. — 103
1935. a. — 116
1936. a. — 137
1937. a. — 164
1938. a. — 185 (eelhinnang).

Seega on põllutööliste palgatase tänawu suurem üle kahe korra kui 1933. aastal. Palgataseme tõus on mõjunud põllumajanduse seisukorra soodsamaks muutumisele pidurdawalt.

Põllumajanduse ostuwõime küsimust tuleb käsitleda ka maatulundustulu seisukohalt.

Maatulundustulu on talundi omaniku töö ja puhtwaranduse tasuwus. Maatulundustulu ööpäewa kohta kroonides oli:

1936/37	2.46	1932/33	1.20
1935/36	1.96	1930/31	2.23
1934/35	1.96	1927/28	2.98
1933/34	2.02.		

Maatulundustulu liikumiset selgub, et see oli kriisi madalseisul 50 protsent. halwem kui 1929/30. a. Järgnewail aastail wõib panna tähele küll seisundi paranemist, kuid körgkonjunktuuriaegset taset ei saawutata ka 1936/37. a.

*) Eelhinnang.

Libe tee põhjustas Virumaal autoõnnetuse.

Teisipäewa hommikul kella 8 paiku juhtus Rakwere lähedal Arkna-Rakwere maanteel Roodewälja mõisa teelahkmel liiklusõnnetus. Rakwere poole sõitew auto U-203, millise omanikuks ja juhiks Rakwere ärimees Arkadi Leetberg, sõitis hobusemehest möödumisel wiimasele peale. Eelsõitjaks hobusemeheks oli Haljala w. Põdruse elanik Al. Pass oma naisega.

Hobusemeheſt möödumisel nihkus libeda ja weerja tee tõttu auto wankrile otsa, paisates selle ümber, kusjuures wankril olijad lendasid põllule. Õnneks ei saanud nad tõsisemalt kannatada. Purunes waid wankril üks ratas. Auto sai aga rohkem kannatada, kuna sellel muljuti sõse parem külg ja purunesid klaasid. Autoomanik lendas ise kokkupõrkel läbi lahtipõrunud ukse wälja. Auto jäi liiklusõlwuliseks.

Laev kaotas tormis laadungi.

Teisipäewal hakkas meri Saaremaa ja Wilsandi randadesse suuremal hulgal uhtuma latte, mis on neli tolli laiad ja kaks tolli paksud. Lattidel on otstel märkus „Loja".

Arwatakse, et mõni laew on wiimastes tormides kaotanud oma tekilaadungi. Igal juhul lauad ei kuulu rootslaste „Huldale".

Peeti Viru praostkonna sinodit.

Wiru praostkonna järjekordne sinod peeti esmaspäewal Rakweres. Koos oli 18 saadikut, neist 7 õpetajat. Wõeti wastu praostkonna aruanne. Selle järele kuulati ära referaadid, milledega esinesid õpet. R. Tiit Tallinnast, õpet. F. Eberhard Kundast, õpet. J. Kiiwit Wiru-Jakobist ja adw. F. Huik Eesti Karskusliidu esindajana. Wiimase referaadi põhjal wõeti wastu resolutsioon, mille järele peetakse soowitawaks karskussõsuliste jutluste pidamist, propageerida alkoholiwabasid perekondlikke kooswiibimisi ning ühtlasi pidada kontakti Eesti Karskusliiduga.

Praostkonna esindajaks kirikukogusse waliti senise esindaja Waarmanni asemele Haljala koguduse köster G. Sandberg.

Saksa laseb tagavaraväelased koju.

ETA. Berliin, 19. okt.

(Reuter.) **Teisipäewal algas reserwlaste kojulaskmine, kes wiimase kriisi ajal olid lippude alla kutsutud. Samuti lastakse koju need sõdurid, kes oma kaheaastase wäeteenistuse on juba ära teeninud. Sõdurite kojulaskmine wiiakse lõpule kahe nädala jooksul.**

A.-ü. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.